

KERKBEHEER

In deze uitgave:

- Laatste deel van de hoofdinleiding van dr. R. Erwich tijdens het VKB-congres op 12 april 2014
- Uitreiking Marsh-Mercer Award aan hervormde gemeente Streefkerk
- Actualiteiten uit het hoofdbestuur
- Nieuws uit de provinciale afdelingen van Groningen en Drenthe
- De nieuwe Omgevingswet en onze kerkelijke belangen

VERENIGING VOOR

KERKRENTMEESTERLIJK

BEHEER IN DE PKN

De Leeuwenbergh Utrecht (boven) en de Rank Nieuwegein

nieuwe inbouw Zuiderkerk Enkhuizen

van hoogevest architecten

Bureau voor
Architectuur en
Restauratie

Bureau voor
Consultancy

Bureau voor
Architectuurhistorie
Kariatiden

www.vanhoogevest.nl
volg ons op

Joriskerk Amersfoort

Bouwen tussen heden en verleden

Voorstraat 7 Postbus 3 4233 ZG Ameide Telefoon (0183) 60 66 00 Fax (0183) 60 26 67

Koninklijke Woudenberg is in het bezit van het certificaat Erkend Restauratie Bouwbedrijf

Kerkgeluidstechniek op z'n best!

de techniek als hulpmiddel, ook in uw kerk

De kerkgeluidstechniek schrijdt voort ... met rasse schreden! Dialoog Church Sound is als specialist op kerkgeluidstechniek niet achtergebleven en heeft met meer dan 1800 kerken in Nederland een groot werkgebied. Met gebruikmaking van de nieuwste digitale techniek en zijn zowel grote galmrijke als kleinere kerken inmiddels voorzien van kerkgeluidsystem en die zorgen voor een uitstekende spraakverstaanbaarheid en dat tegen budgettair verantwoorde aanschafprijzen.

Kennis is van
geen waarde ...

tenzij je deze in
praktijk brengt!

Dialoog Church Sound

Bolognalaan 6

5632 RL Eindhoven

www.cantorsound.nl

040 - 24 20 840

info@cantorsound.nl

Uw digitaal kerkelijk bureau: SKG Collect!

Gemeenten en kerken die behoren tot de Protestantse Kerk in Nederland kunnen bij Stichting Kerkelijk Geldbeheer sparen, lenen en hun betalingsverkeer regelen. Bovendien biedt SKG Online u de mogelijkheid digitaal betalingen te verrichten. SKG werkt zonder winst oogmerk. Met gunstige rentepercentages en lage kosten voor betalingsverkeer.

Want ons motto is: *Geld van de kerk voor de kerk!*

www.skggouda.nl

KERKBEHEER

Colofon

Dagelijks bestuur VKB

Mr. P.A. de Lange, Piershil, voorzitter
Drs. C. de Raadt, Bodegraven, vice-voorzitter
W.G. Roseboom, Nieuwegein, secretaris
Drs. H. van der Wal, Heino, 2e secretaris
Ing. D.J. van Cuilenburg AA/MA, Leiden, penningmeester,
Drs. H. van der Burg, Bedum, 2e penningmeester
mevr. E.J. Steensma-Dijk, Hoofddorp, lid
Prof. ir. M.J.L. Tiernego, Breda, lid
Ir. B.P. de Wit RTD, Sprang-Capelle, lid.

Ereleden

D.G. Bijl, Th.L. van Hazel en
drs. G. van Soest

Redactie

W.G. Roseboom, voorzitter, J.C. Riemersma,
H.L. Roth en R.M. Belder, eindredacteur

Centraal Bureau

Nicolaas Maessingel 271D,
3311 KS Dordrecht
E-mail: info@kerkrentmeester.nl;
Tel. 078 - 639 36 66, fax. 078 - 631 59 49
Website: www.kerkrentmeester.nl

Postadres administratie en redactie

Postbus 176, 3300 AD Dordrecht

Abonnementen

Abonnementsprijs per jaar voor leden van de VKB: 1 t/m 5 abonnementen € 24,- per abonnement; 6 t/m 10 abonnementen € 22,- per abonnement en 11 en meer abonnementen € 20,- per abonnement. Abonnementsprijs voor niet-leden € 27,- per abonnement. Deze prijzen zijn exclusief 6 pct. BTW. ISSN 1568-8712

Vormgeving

Grafisch Bureau DUS BV, Rotterdam

Druk

Roto Smeets Grafiservices

Oplage

7.000 ex.
© juli/ augustus 2014

Foto omslag

Dorpskerk protestantse gemeente
Ruurlo-Barchem

INHOUD

Kerkbalans 2015 anders	229
Werken met Zin! Bevordert vitaliteit in de gemeente (slot)	231
Schaalvergroting bedreigt dorpskerken.	234
Uitreiking Marsh-Mercer Award	235
De orgelbank	236
Actualiteiten uit het hoofdbestuur	237
Bijbelvereniging 'bekoopt' extra uitgave bijbels met fors verlies	238
Ledenvergadering en bedrijvendag LOB	239
Nieuws uit de provincies	240, 249
Kalender voor kerkrentmeesters	242
De nieuwe Omgevingswet en onze kerkelijke belangen	243
Acht kerken, twintig kerkgangers	244
Kerken Losdorp en Spijk naar SOGK	245
Agenda voor kerkrentmeesters	245
Procedure aanleg of uitbreiding van de begraafplaats	246
Reactie minister OC&W op manifest van Grote Kerken Overleg	247
Kerk start aanbestedingsprocedure aannemer nieuw Hydepark/Roosevelthuis	248
Kerkelijk archief in een nieuw jasje	248
Bij het afscheid van de teamwerker Henk Greven	251
Restauratie Dorpskerk Reeuwijk afgerond	252
Belangrijke veranderingen in de actie Kerkbalans	253
Veel Europeanen zien belang religieus erfgoed in Nieuw verenigingsgebouw Moerkapelle	254
Onderscheidingen van de VKB	255
Insignes van de Protestantse Kerk in Nederland	256

Voorzitterskolom

Mr. Peter A. de Lange

Kerkbalans 2015 anders

Kerkbalans 2015 staat nog niet pal voor de deur. Dat biedt de gelegenheid om er nog vanaf enige afstand naar te kijken. Waar ga je als gemeente de komende campagne het accent op leggen? Welke groep(en) wil je als gemeente specifiek benaderen? De landelijke campagne krijgt in 2015 een nieuw campagnebeeld en het thema wordt aangepast. De landelijke campagne gaat deze keer meer accent leggen op de betrokkenheid van de actieve geloofsgemeenschap, met variaties op "mijn kerk". Het ligt voor de hand om daar als gemeente op aan te sluiten en om verdieping te zoeken bij de huidige gevers.

Een belangrijke succesfactor van geldwerving is communicatie, onder meer door een persoonlijke benadering met een concrete vraag. Een persoonlijke benadering heeft te maken met de stijl en inhoud van de brief, maar komt ook tot uitdrukking in zaken als een persoonlijke adressering en een persoonlijke aanhef; in de ondertekening van de brief door een persoon en niet met een onpersoonlijke formulering als "de gemeente" of "de coördinator Actie Kerkbalans". Bovendien biedt een telefoonnummer en/of een e-mailadres de opening naar persoonlijke vragen. De concreetheid van de vraag komt bijvoorbeeld tot uiting in een concrete suggestie om het bedrag van € 45 tot € 50 te verhogen. Het zal duidelijk zijn dat dit wel enige inspanning vraagt in de vorm van het verdelen van de leden in diverse doelgroepen, zodat verschillende groepen mensen op een verschillende manier kunnen worden aangesproken.

Alle doelgroepen gelijktijdig aanpakken met een nieuwe benadering is hoogstwaarschijnlijk niet haalbaar. Jaarlijks een aantal wijzigingen in de aanpak aanbrengen is verstandig. Selecteer bijvoorbeeld enkele doelgroepen voor een herziene, meer persoonlijke aanpak.

Brieven schrijven met de juiste toon is niet voor iedereen eenvoudig. Inspiratie door anderen is mogelijk. Op de website www.kerkbalans.nl zijn voorbeeldbrieven te vinden. Daarnaast bestaat de mogelijkheid om conceptteksten voor te leggen aan een deskundige. Het is vanzelfsprekend van belang om bij de invulling van de eigen communicatie gebruik te maken van de middelen uit de landelijke campagne. Aan de herziening van de website wordt op dit moment achter de schermen gewerkt, om u nog beter van dienst te kunnen zijn. Onder meer de mogelijkheden om zelf materialen als posters en folders samen te stellen worden verruimd.

Verder zijn er zoals gebruikelijk de promotiematerialen die de actie Kerkbalans onder de aandacht brengen van uw gemeenteleden.

In 2013 is de Dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland op initiatief van de Raad voor de Plaatselijke Geldwerving gestart met het project Ondersteuning Plaatselijke Geldwerving (OPG). Het project wordt ook in 2014 voortgezet. Dit project richt zich op het optimaliseren van de geldwerving in de plaatselijke gemeenten in het algemeen en op de aanpak van Kerkbalans in het bijzonder. De ondersteuning is bedoeld voor gemeenten met een structureel exploitatietekort en is niet geheel gratis. Het team OPG brengt bij een deelnemende gemeente eerst de uitgangspositie in kaart. Op basis daarvan worden verbeterpunten in beeld gebracht en komt er een projectvoorstel voor de gemeente.

Voldoende redenen om na te denken over de plaatselijke aanpak in 2015. De start van de Actie Kerkbalans 2015 is op 18 januari 2015.

Alles wat voor uw kerkgebouw/ renovatie nodig is:

- collectebussen, collectezakken + rekken
- liturgieborden, - doopvont
- avondmaalserviezen, linnen, tafels,
- kerkbanken, stoelen, kathedr, lezenaar, preekstoel, knielbanken.

MEUBELMAKERIJ

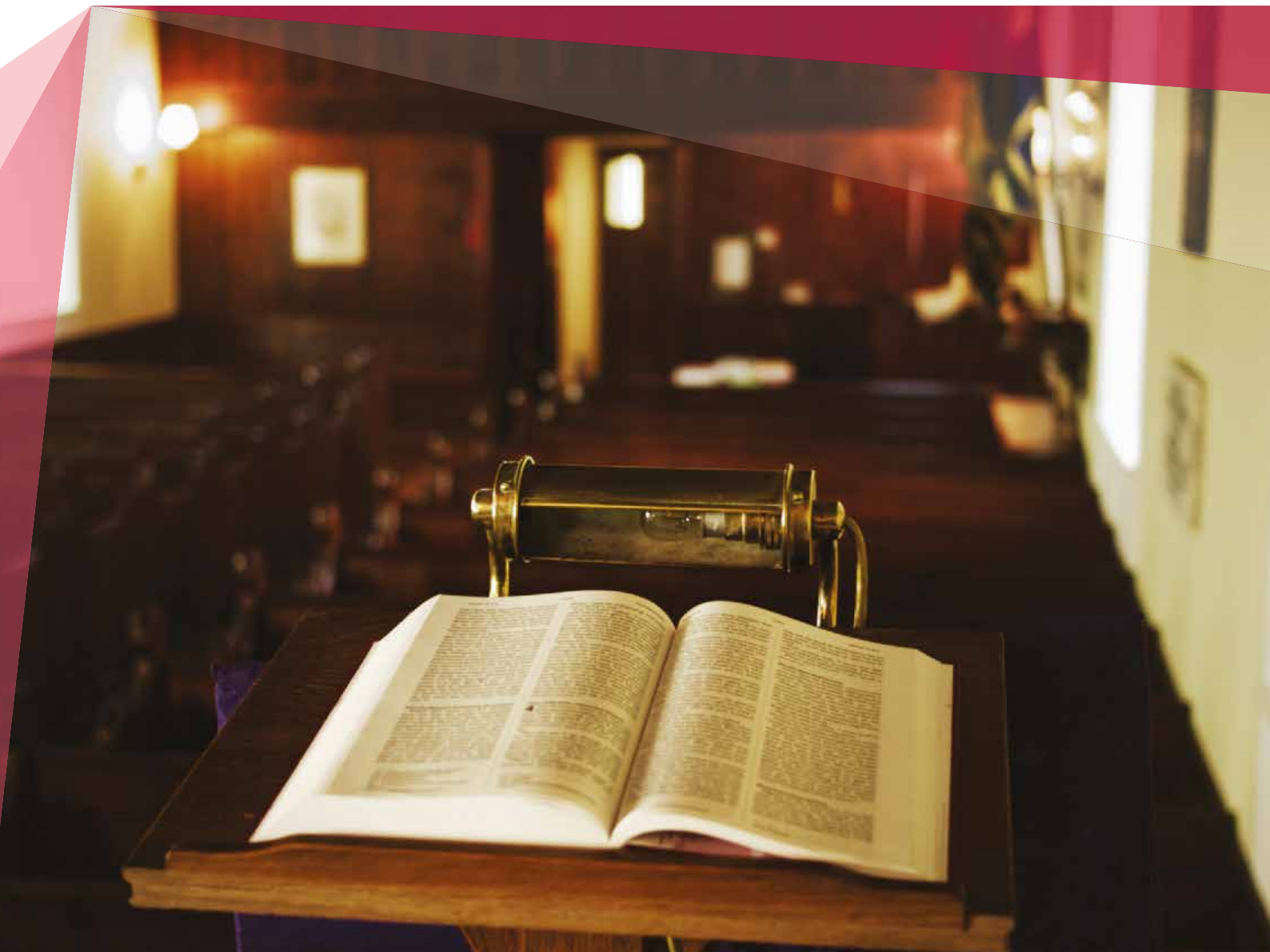
Louis Meijer

Correspondentie adres:

Nijhofflaan 134, 3906 ET Veenendaal

Showroom: Bobinestraat 1B, 3903 KE Veenendaal

Telefoon 0318-52 99 74, www.kerkinterieur.nl

De VKB biedt in samenwerking met Marsh en Mercer een breed assortiment aan verzekeringen. Deze verzekeringen zijn op maat gemaakt voor de VKB-leden en hebben zeer scherpe premies. Op de internetsite www.vkb-verzekeringen.nl kunt u verzekeringen afsluiten, schaden melden en informatie handig terugvinden. Voor gemeenten, betrokken medewerkers, predikanten, maar ook vrijwilligers zijn adequate verzekeringen beschikbaar. De meeste VKB-leden maken al gebruik van onderstaande verzekeringen:

Marsh:

- bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering
- brandverzekering
- fraude- en berovingverzekering
- wettelijke aansprakelijkheidsverzekering
- rechtsbijstandverzekering
- werkgeversaansprakelijkheid

Mercer:

- groepsreis/ongevallenverzekering
- ongevallenverzekering voor vrijwilligers
- persoonlijke ongevallenverzekering
- vervangingsverzekering predikanten
- verzuimverzekering
- WGA-gatverzekering
- WGA-ERD verzekering
- zorgverzekering

Uw contactpersoon

Pieter Stoeltie | T: 020 - 54 17 539 | E: info.vkb@mmc.com

Uw contactpersoon

Ramona van Leeuwen | T: 010 - 40 60 905 | E: info.vkb@mmc.com

Werken met Zin! bevordert vitaliteit in de gemeente

Nadat de voorzitter van de VKB, mr. Peter A. de Lange, tijdens het VKB-congres van 12 april jl. zijn jaarrede had uitgesproken, volgden er twee hoofdinleidingen, de ene van ds. R. van der Spoel en de andere van dr. R. Erwich. In het juninummer was de inleiding van ds. Van der Spoel geplaatst. In deze editie volgt de inleiding van dr. Erwich.

Voor een vitale kerk

Dr. R. Erwich (1964) werkte na zijn studie theologie in Utrecht als predikant in een drietal gemeenten. In zijn proefschrift ging hij in op de spanning tussen ideaal en werkelijkheid in kerkelijke gemeenteopbouwprocessen. Een actueel onderwerp in tijden van veranderingen binnen kerk en samenleving. Na zijn promotie werkte dr. Erwich aan een Praagse universiteit. Terug in Nederland doceerde hij godsdienst en levensbeschouwing. Behalve universitair hoofddocent aan de ETF in Leven, is de heer Erwich nu lector Geestelijk leiderschap aan de Academie voor Theologie in Ede.

Dr. Erwich licht toe dat het vandaag gaat over vitaliteit van de kerk, waarvoor zijn collega Van der Spoel zojuist wegwijzers heeft uitgezet. Deze vitaliteit is meetbaar. De ervaring die NCLS (National Church Life Survey, een Australische onderzoeksbeweging) heeft opgedaan, heeft hij in een publicatie omgezet die op de Nederlandse situatie is toegesneden.

Vitaliteit lijkt een wat vreemd thema voor deze dag, te meer omdat kerkrentmeesters zich voornamelijk met materiële zaken bezig houden. Maar het functioneren van de kerk heeft ook duidelijk een materiële kant. Hij noemt daarbij de uitgave van dr. J. Hendriks (publicist, voorlichter en adviseur gemeenteopbouw) die in 1990 als eerste een publicatie "Een vitale en aantrekkelijke gemeente" uitgaf en daarbij wees op de samenhang van een groot aantal aspecten als het gaat om de vitaliteit van de kerk. Vitaliteit, en dat geldt ook voor het passende thema "identiteit" vraagt om aandacht.

Verbinding met de samenleving

We spreken over identiteit op het moment dat die niet meer duidelijk is. Zo is het ook met vitaliteit. Het is een thema waarover gesproken

wordt wanneer vitaliteit ontbreekt. Dat thema vitaliteit schreeuwt om aandacht: "Hoe verbind je de samenleving met het kerk-zijn, hoe zorg je er voor dat je vasthoudt aan de kernen van je belijden van wie je als kerk wil zijn en hoe doe je dat op een manier die verbindend werkt, waardoor mensen in aanraking komen met Christus, met het geloof en met de weg achter Christus aan. Maar daarnaast moet ook aandacht geschonken worden aan de bestaande manier van kerk-zijn, want niet alle nieuwe dingen zijn per definitie goed of beter en niet al het oude is per definitie slecht. De kernvraag is: wat maakt een kerkelijke gemeente tot een levende gemeente?"

Dr. Erwich verwijst naar een artikel uit een bundel uit 1989 getiteld "Zes kruiken water" van Rob van Kessel. In deze bundel zijn theologische bijdragen voor gemeenteopbouw opgenomen. Deze metafoer, dat beeld, is gebaseerd op een programma van hoop. Het zijn kruiken die hulp kunnen bieden bij vitalisering. Erg trefzeker, want theologen kunnen niet meer dan water aandragen in de hoop dat dit door Gods genade wijn wordt in de gemeente. Het gaat om enerzijds het lezen van de bijbel en anderzijds het lezen van de krant. Houd die twee nu eens heel dicht bij elkaar.

Dr. R. Erwich

Het gaat ook over verlossing en bevrijding en over God en openbaring. En het gaat ook over waarachtige communicatie: de manier waarop bruggen geslagen worden naar mensen in de samenleving. Maar het gaat ook over functies en ambten. "Zes kruiken water" is bedoeld als een programma van hoop. Van Kessel zegt dat een gemeente vitaal is wanneer gemeenteleden in goede onderlinge betrokkenheid hun leefwerkelijkheid zo vorm geven dat zij beantwoordt aan de idealen van waarachtige menselijkheid, zoals we die in de Schrift ook kunnen vinden. Vitaliteit wordt dan een verbindingsbrug tussen het evangelie enerzijds en de wijze van leven anderzijds.

Kenmerken en karakteristieken

Maar wat zijn de kenmerken en karakteristieken van een kerk die wij vitaal noemen? Van Kessel noemt drie groepen criteria die met die vitaliteit te maken hebben:

- Vitaliteit lijkt afhankelijk te zijn van de mate waarin de gemeen-

te zichzelf is in de beleving van het evangelie. Wat wil zij zijn? Voor wie wil zij zijn? Welk beeld heeft zij van zichzelf en welk beeld meent zij te moeten hebben op basis van de bijbel? Identiteit wijst op de onvervreemdbare kern, op de essentie waarop je steeds kunt terugvallen. Je zou kunnen zeggen: ik ben elke dag dezelfde, maar ben niet elke dag hetzelfde.

- Vitaliteit hangt ook samen met de interne structuur. Het is noodzakelijk dat de dingen op een goede manier georganiseerd worden.
- Als derde en zeker niet in de plaats gaat het om de betekenis van het evangelie voor de gemeenschap zelf. Wat betekent het evangelie van Jezus Christus voor de wereld van vandaag? Kunnen wij in een andere taal die begrijpelijk is voor mensen van vandaag communiceren wie Jezus Christus is? Of moeten we dat eigenlijk opnieuw leren? De spiritualiteit, het hart van het leven met Christus, is niet een vanzelfsprekend iets. Daarover moet ook grondig worden nagedacht als het gaat over vitaliteit.

Bloeiende gemeenschappen

Deze drie thema's vitaliteit, structuur en spiritualiteit, moeten in zijn totaliteit worden gezien om te voorkomen dat die tegen elkaar worden uitgespeeld, waardoor het ons niet lukt om bruggen te slaan. Dr. Erwich verwijst vervolgens naar een publicatie van dr. H. de Roest "Een huis voor de ziel", die stelt dat bloeiende gemeenschappen:

- een heldere identiteit en een aansprekende visie hebben;
- zich ervan bewust zijn dat verbinding met andere groepen en gemeenschappen in de buurt en wijk noodzakelijk is;
- hoge prioriteit geven aan het scheppen van gelegenheden om geloofservaringen en waarden samen te delen;
- bewust een verbinding leggen tussen geloof en dagelijks leven;
- geleid worden door een team van vrijwilligers die visie hebben;
- open staan voor begeleiding en
- durven te leren van andere gemeenten.

De begrippen 'bloeiend' en 'vitaal' staan niet op zichzelf en mogelijk is er een verband tussen de vitaliteit van deze geloofsgemeenschap en deze empirische signalen. Maar de vraag is hoe je die vitaliteit moet voeden. In het boek van dr. Hendriks uit 1990 concludeert de schrijver dat de vitaliteit van de gemeente zal toenemen naarmate het klimaat, de leiding, de doelen en taken en de structuur van de gemeente in verbinding met en vanuit de identiteit worden vorm gegeven. Deze vijf factoren (de dobbelsteen) is niet meer weg te denken uit de gemeentebouw theorie.

Aantrekkelijk voor de gemeenschap

Er zijn vijf factoren die voor een gemeente, wil zij aantrekkelijk zijn voor de gemeenschap van buiten de kerk, van belang zijn, namelijk:

- identiteit (wie zijn we en wat willen we doen);
- het klimaat van de gemeente (wat voor cultuur creëren we met elkaar die bemoedigend en stimulerend is, open is en ruimte voor vragen laat);
- een gemeente die duidelijke doelen en taken heeft;
- een gemeente die leeft bij heldere structuren, namelijk welke afspraken hebben wij met elkaar nodig om die vitaliteit te ondersteunen;
- de manier waarop er leiding wordt gegeven.

Deze factoren zijn niet los van elkaar te zien. Het gaat over de vraag welke randvoorwaarden er nodig zijn om tot een vitale gemeente te komen.

In het kader van groei naar identiteit zien we een aantal aspecten die van

belang zijn. Dat is b.v. de getalsmatige groei (meer leden, meer kerkbezoek, meer jongeren), de geestelijke groei (kwaliteit van geloof en handelen, onderlinge betrokkenheid), organisatorische groei (opvang van spirituele en getalsmatige groei, organisatie en taakverdeling) en incarnatorische groei (waarden realiseren van de gemeenschap in de sociale omgeving).

Deze vier vormen van groei vullen elkaar aan en zijn naar de opvatting van dr. Erwich gerelateerd aan de begrippen: identiteit, interne structuur en spiritualiteit. Revitalisering wordt gezien als het bewust geïnitieerde proces waarmee men wil komen tot een zodanige verandering van identiteit en cultuur en middelen en van de leiding, dat in de gegeven context meer dan voorheen de bedoelingen van de geloofsgemeenschap kunnen worden gerealiseerd.

In onderstaande tabel kunnen deze grondnoties voorzien worden van theologische grondwaarden uit de Bijbel.

NCLS

Dr. Erwich heeft via zijn werkzaamheden bij NCLS dit type vragen verwerkt in een soort model van analyse van de gemeente zelf. Hiervoor heeft de Australische onderzoeksbeweging een analysemodel ontwikkeld dat bruikbaar is voor revitalisering van Nederlandse gemeenten. Dat profiel gaat er van uit dat een gemeente over een aantal kernkwaliteiten moet beschikken om als gemeente vitaal te kunnen zijn. Er zijn drie intern gerichte kernkwaliteiten (geloof, erediensten en gemeenschap), drie op inspiratie gerichte kernkwalitei-

Theologische grondnotie	Inhoud	Dimensies van groei
Identiteit	Wie zijn zij 'in Christus'? (denk aan 1 Petrus 2 en Johannes 15)	Getalsmatige groei
Interne structuur	Wie en wat houdt ons samen 'in Christus'? (denk 1 Korintiërs 12, Efeziërs 4)	Geestelijke groei
Persoonlijke en collectieve Spiritualiteit	Wat betekent het voor mij en ons om 'in Christus' te zijn? (denk aan Filippenzen 2, Matteüs 5-7)	Organisatorische groei Incarnatorische groei

ten (visie, leiderschap en vernieuwing) en drie extern gerichte kwaliteiten (dienstbetoon, getuigenis en integratie). Verder zijn er bezoekersmetingen: lukt het om de mensen vast te houden, wisselingen bij in- en uitstroom).

Het gaat vooral over de vraag: als je een gemeente in haar eigen spiegelbeeld laat kijken door middel van een uitvoerige vragenlijst, dan leidt dat vaak tot een schok, maar ook heel vaak tot een herkenning van zaken waar tegenaan gelopen wordt bij deze thematiek. En wanneer mensen hiermee in aanraking komen, lijkt het vaak dat er een vlieg wiel op gang komt als reflectie op het eigen spiegelbeeld. Het gaat er om dat we samen kijken wat er goed gaat in de gemeente en dat daardoor duidelijk wordt welke zaken er beter zouden kunnen. Dat is wat NCLS sterk doet in deze benadering.

Tenslotte gaat dr. Erwich in op de kernkwaliteiten en hun onderlinge relatie, de z.g. circle of strengths, de cirkel van de krachten. Op basis van deze parelketting worden sterkere en zwakkere punten zichtbaar. De kracht van deze gemeente is het sterkst in de eerste drie kralen (integratie, getuigenis en geloof) en het zwakst in de onderdelen dienstbetoon en leiderschap. Dat leidt tot hele boeiende gesprekken en reflectie over: hoe kunnen we de vitaliteit in onze gemeente vergroten en wat is daarvoor nodig? De stelling is dan dat factoren niet los van elkaar gezien kunnen worden.

Nieuwe configuratie van kerk-zijn

In zijn boek "Can These Bones Live?"

gaat de auteur Barry Harvey in op de situatie van de westerse kerk van vandaag. Hij is op zoek naar een ontwerp van een soort gemeentevisie waarbij voor hem de centrale vraag is wat het leven, de dood en de opstanding van Jezus van Nazareth te maken hebben met het leven dat wij nu leven. Om daar een antwoord op te geven moeten theologen en beheerders van de kerk een aantal oefeningen doen. Ze moeten zich verhouden tot de Schrift als boek van de kerk, ze moeten zich buigen over de praktijk van de kerk en ze moeten zich verhouden tot de politieke en economische regimes, normen- en waardenpatronen en vormen van kennis die voor ons leven bepalend zijn.

Hij steekt in op de tekst van Ezechiël 37. Dat is een stevige tekst met een vallei vol met beenderen en skeletten, gebleekt door de zon. God vraagt de profeet of er nog leven mogelijk is, ofwel: is er nog vitaliteit mogelijk? Maar de profeet weet het niet. Het lijkt het tragische einde van een ooit zo krachtig volk. Dit volk verdwijnt niet van de aardbodem, het komt opnieuw tot leven en ontwikkelt een eigen leven en cultuur dwars tegen alle druk en verdrukking in. Harvey verbindt dit verhaal met de situatie van de kerk van vandaag.

Samengevat kun je zeggen dat het Lichaam van Christus, de gemeente, sterk is gefragmenteerd en zich een groot deel van haar vitaliteit heeft laten ontnemen door de krachten en machten in de samenleving.

Ik ben niet zo pessimistisch als Harvey, maar ik zie wel de noodzaak van een nieuwe configuratie van

kerk-zijn, een vormgeving die de vitaliteit die het Lichaam van Christus eigen is, opnieuw onder de aandacht brengt. In deze parelketting kun je de schat die daar ligt ophalen, opnieuw boven water tillen en misschien opnieuw uw gemeente organiseren, opdat er vreugde en plezier is en opdat de toewijding en de opdracht die de Kerk heeft op een goede manier kan worden vormgegeven, zo besluit dr. Erwich.

Na de hoofdinleidingen van ds. Van der Spoel en dr. Erwich bedankt de voorzitter van de VKB, mr. Peter A. de Lange, beide inleiders. "Wie had gedacht dat enkele weken na het symposium 'Kansen voor Kerken', nog zoveel te zeggen zou zijn als verdieplingslag over dit onderwerp. Geweldig inspirerend om te zien, waar je een soort lentegevoel van krijgt. Ook al zien we dingen teruglopen, maar we zijn met velen en hebben een geweldige boodschap. Zo mogen we vandaag een stukje van die lente in kerkelijke zin ervaren. Vandaag hebben we dat op een wat hoger plan mogen brengen. Niet in beheersvraagstukken in de zin van 'Wat kost dat allemaal?', maar gewoon met visieontwikkeling. Het begint met identiteit 'wie ben je?' en ook 'wie zeggen anderen dat wij zijn?' Hartelijk dank voor deze waardevolle inleidingen, zo besluit de heer De Lange.

De kracht in vellen offset.

Roto Smeets

Roto Smeets GrafiServices

Een bedrijf dat vecht voor de successen van zijn klanten. Of het nu gaat om vellen offset, pre-media, nabewerking, pre-distributie of distributie... Superstrong, sharp, safe & fast.

GrafiServices

T 030 - 282 28 22
T 040 - 250 50 00
www.rsgrafiservices.nl

VELLEMA. PASSIE VOOR MENS EN TECHNIEK.

VELLEMA TORENUURWERKEN

Vellema Torenuurwerken is al meer dan zestig jaar gespecialiseerd in reparatie, restauratie en periodiek onderhoud van (monumentale) torenuurwerken en klokken. Vellema combineert kennis en respect voor historische- en monumentale waarde met de vele mogelijkheden van toepassing van eigentijdse (automatiserings)technieken.

Kijk op onze website voor meer informatie of bel ons voor een vrijblijvende afspraak: **0518 43 22 99**.

VELLEMA
TORENUURWERKEN

VELLEMA TORENUURWERKEN - GRIENEDYK 48 - HALLUM - WWW.VELLEMA.NL

Schaalvergroting bedreigt dorpskerken

Het sluiten van kerken in Zeeland is sinds drie jaar in stroomversnelling terecht gekomen. Terwijl elders in Nederland sinds de jaren zestig van de 20e eeuw kerken bij bosjes sloten, verliep dit proces in Zeeland traag, afgezien van Vlissingen. Sinds drie jaar is er sprake van een inhaalslag met de sluiting van 14 kerken, zo meldt de Provinciale Zeeuwse Courant van 10 april 2014. In Zeeland sloten sinds de vorige eeuw tientallen kerken door de komst van de Protestantse Kerk in Nederland. Sinds 2000 is er voor het eerst sprake van sluiting op grote schaal door ontkerkelijking. Twintig van de 31 kerken die sinds 2000 door de secularisatie en/of de daarmee gepaard gaande schaalvergroting sloten, waren dorpskerken.

In 's Heer Hendrikskinderen werd er op 11 april een symposium gewijd aan de toekomst van dorpskerken. Deelnemers hieraan waren ds. Karin van den Broeke uit Wissenkerke (voorzitter van de generale synode), Jo-Annes de Bat (wethouder van Goes) en Harry van Waveren (voorzitter van de kerkenraad van de protestantse gemeente Goes). Het gesprek werd geleid door Wim Scholten, directeur van SCEZ (Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland).

Rooms-katholieke kerken

In de Kanaalzone sloten intussen zes van de negen rooms-katholieke kerken en West-Zeeuws-Vlaanderen wacht soortgelijke kaalslag, later gevolgd door katholiek Walcheren. De r.-k. kerken op de Bevelanden en Schouwen-Duiveland blijven alle open. Afgezien van sluitingen in Middelburg (op termijn) en Vlissingen treffen die ook in protestantse hoek vooral dorpen.

Het Reformatorisch Dagblad van 30 april 2014 meldt dat acht van de dertien kerken in de Zeeuws-Vlaamse parochie Maria Sterre der Zee (het oosten van Zeeuws-Vlaanderen) per

1 juli 2015 hun deuren zullen sluiten. Hoe het ook uitvalt: behalve op Walcheren, oostelijk Zuid-Beveland en Tholen wordt het op het Zeeuwse platteland op zondag steeds moeilijker om nog klokgelui waar te nemen.

Per 1 januari 2011 waren er in Zeeland 300 kerken in gebruik. Sindsdien zijn er 14 bedehuizen in de provincie gesloten. Van de 45 sluitingen sinds 2000 waren er 24 geheel of in grote mate het gevolg van de ontkerkelijking. Niet meegeteld zijn gebouwen die door een ander bedehuis zijn vervangen of naar andere genootschappen overgingen. Voor de eeuwwisseling was Vlissingen de enige stad in Zeeland waar de ontkerkelijking vroeg inzette.

Tot en met 2020 worden in Zeeland nog eens ruim twintig kerken onttrokken aan de eredienst. In dorpen waar nu nog een protestantse kerk bestaat van gereformeerde en hervormde signatuur wordt een van beide gesloten. Op het platteland fuseren protestantse gemeenten tot steeds grotere regionale verbanden. Dat leidt tot sluiting van nog meer dorpskerken.

Naar de kerk in volgende dorp

In Sint Anna ter Muiden en Retranchement (West-Zeeuws-Vlaanderen) worden de kerkgebouwen van de protestantse gemeente afgestoten. Daarmee verdwijnen de laatste kerkdiensten uit het dorp: het gebouw van de Vrije Evangelische Gemeente in de Noordstraat sloot ruim tien jaren geleden al. Pure noodzaak, legt kerkrentmeester Hil Bos uit. „Er komen nog 30, 40 mensen naar onze diensten. Dan is het niet logisch om vier kerkgebouwen in stand te houden.” Het aantal kerkbezoekers neemt snel af. De mensen van de Vrije Evangelische kerk en de Oud-Gereformeerden zijn

trouwer en gedisciplineerder in hun geloof. Daar gaan de jonge mensen ook naar de kerk.

En dus sterven de bezoekers aan de protestantse kerken in West-Zeeuws-Vlaanderen langzaam uit. Een gemeentelid daarover: “Sluiting van de kerk in de eigen woonplaats is daarom logisch. Er is geen protest. De fusie van meerdere kerken tot de Zuidwesthoek, een jaar of vijftien geleden, was een veel groter hangijzer. Toen wilden mensen uit Sluis aanvankelijk niet in Cadzand kerken, en andersom. Maar dat speelt nu helemaal niet. Het maakt mij ook niet zoveel uit of ik in Retranchement naar de kerk ga of elders. Veel belangrijker is dat het gebouw zelf behouden blijft, want als de kerk gesloopt zou worden, zouden in Retranchement wel heel wat mensen in het geweer komen.” Dat is voorlopig niet aan de orde. Sterker nog: voor trouwerijen en begrafenissen blijft de kerk beschikbaar, net als voor nevenfuncties die het nu al heeft, zoals het houden van concerten. Daarnaast kijkt de gemeente Sluis, die bewust beleid ontwikkelt over hoe er moet worden omgesprongen met leegkomende kerkgebouwen, samen met de Stichting Behoud Dorpskerk en de dorpsraad van Retranchement of de kerk een dorpshuisfunctie kan krijgen, aldus de publicatie in de PZC van 10 april 2014.

Uitreiking Marsh-Mercer Award

Als laatste onderdeel van het ochtendprogramma van het VKB-congres volgt de uitreiking van de Marsh-Mercer Award die in 2013 is ingesteld. Dat gebeurt door de vice-voorzitter van de VKB, drs. C. de Raadt, die tevens voorzitter van de jury is. De heer De Raadt zet de opzet van de Award uiteen. Vorig jaar is de gedachte gerezen om 'best practices', goede gemeentelijke projecten, uit te wisselen en deze aan elkaar te laten zien. Oplossingen die origineel en creatief zijn en maatschappelijke betekenis voor de plaatselijke gemeente hebben. We zien zo weinig van elkaars projecten. De Award is een manier om deze projecten aan elkaar te laten zien en degene die naar de mening van de jury het beste project heeft uitgevoerd, hiervoor een beloning te geven. Het jaarthema van de VKB in 2013 was "Gebouwen", waaronder naast kerkgebouwen ook orgels en begraafplaatsen begrepen worden. De Award bedraagt € 5.000 en is verstrekt door verzekeringsmakelaar Marsh-Mercer met wie de VKB al vele tientallen jaren samenwerkt.

Alle inzendingen, waarvan de inhoud zeer divers is, zijn van grote kwaliteit en van grote betekenis voor de plaatselijke gemeente. Ook is het van groot belang dat andere kerkrentmeesters hiervan kennis nemen want zij kunnen in hun gemeente hiermee hun voordeel doen. De jury, bestaande uit de heren Beekman en Sevenstern van Marsh-Mercer, de heer Reinstra van de RCE en de heren Hoogendoorn en De Raadt (voorzitter) van de VKB, moest 30 inzendingen beoordelen. De jury heeft de projecten aan de volgende criteria getoetst:

- schaalgrootte
- originaliteit
- maatschappelijke relevantie
- betekenis voor plaatselijke gemeente en
- succesvolle financiering.

De jury is gevraagd op basis van deze criteria cijfers te geven. Daarbij bleek dat er een viertal projecten uitsprong. Die vier projecten werden nader bestudeerd en daar kwamen twee projecten (de genomineerden) die op al die criteria hoog scoorden.

Juryvoorzitter drs. Cor de Raadt (rechts) spreekt de vertegenwoordigers van de hervormde gemeenten Epe en Streefkerk toe

De vertegenwoordiger van Streefkerk met de cheque van € 5.000 die door Marsh-Mercer beschikbaar is gesteld

Dat waren projecten van de hervormde gemeenten Epe en Streefkerk.

De heer De Raadt leest enkele passages uit de juryrapporten voor. De hervormde gemeente Epe heeft de Grote kerk gerestaureerd waarbij de kerk geschikt gemaakt is voor multifunctioneel gebruik en anderszids is er veel energie besteed om de inwoners van Epe hierbij te betrekken. Een grootschalig project, professioneel opgezet, van grote betekenis voor de plaatselijke gemeente. Onder de titel "Werk aan StreefKerk" is een project opgezet gericht op restauratie van de kerk in

Streefkerk en verbetering van het orgel met een uiterst succesvolle geldwervingsactie. Een project met grote betekenis voor de gemeenschap en een grote mate van betrokkenheid van alle dorpsbewoners.

Hierna vraagt de heer De Raadt vertegenwoordigers van beide gemeenten naar het podium te komen. Beide vertegenwoordigers overhandigt hij de juryrapporten vergezeld van een boeket bloemen. Tenslotte leest hij de eindafweging van de jury voor, namelijk de mate van overdraagbaarheid als best practice de doorslag laten geven. ▶

Daarbij komt ze tot de conclusie dat de originele en dorpsbrede aanpak het hoogst scoort als werkbaar voorbeeld voor andere gemeenten. In het bijzonder geldt dat daarbij sprake is van 100 procent financiering zonder gebruik van vermogen, de grote mate van gebruik van creativiteit van de gevoerde acties en de vorm waarvoor is gekozen waardoor de gehele dorpsbevolking kerkelijk en niet-kerkelijk is betrokken. En dat moet gaan over Streefkerk, aldus de heer De Raadt. Onder applaus van de zaal overhandigt hij aan de vertegenwoordiger van de hervormde gemeente Streefkerk de cheque van € 5.000 die door Marsh-Mercer beschikbaar is gesteld. Hierna feliciteert de voorzitter van de VKB de vertegenwoordiger van Streefkerk en bedankt hij Marsh-Mercer voor deze fantastische prijs. Onderzocht wordt of de VKB deze toekenning in 2014 kan voortzetten rondom het project "Mensen". Verder kondigt hij aan dat deze projecten, digitaal dan wel via het maandblad "Kerkbeheer", aan de colleges van kerkrentmeesters bekend worden gemaakt.

De orgelbank

De orgelbank van de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer biedt plaatselijke gemeenten de mogelijkheid hun pijporgel te koop aan te bieden. Geïnteresseerden kunnen specifieke informatie over de aangeboden orgels opvragen.

Eind juni zijn nieuw ingeschreven: een 1-klavierspositief uit 1979 met 6 stemmen (aangehangen pedaal) gebouwd door Bakker en Timmenga en een 2 klaviersorgel met in totaal 11 stemmen (hoofdwerk-rugwerk-pedaal). Momenteel zijn er in totaal nu 11 orgels in ons bestand opgenomen. Dit betreft instrumenten gebouwd door o.a. D.A. Flentrop, S.F. Blank, Kaat en Tjhuis, Pels en Van Leeuwen Orgelbouw, Leeflang Orgelbouw en Gebr. Van Vulpen.

Voor gedetailleerde informatie over de orgelbank kunt u contact opnemen met: Centraal Bureau VKB Tel. (078) 639 36 63
E-mail n.dejong@kerkrentmeester.nl of raadpleeg het actuele aanbod op onze website: www.kerkrentmeester.nl

Tenslotte sluit de voorzitter het ochtendgedeelte van het VKB-Congres af door de aanwezigen te wijzen op deelname aan de workshops en met de oproep toch vooral de beurs te bezoeken om kennis te

nemen van de vele producten en diensten die voor colleges van kerkrentmeesters beschikbaar zijn. De vergadering wordt afgesloten met een gezamenlijk gesproken "Onze Vader".

KERKORGELBOUWERS

J.L. VAN DEN HEUVEL

vdheugel.orgelbouw@wxs.nl <http://vandenheugel-orgelbouw.nl>

Amstelwijckweg 44, 3316 BB DORDRECHT Tel. 078 6 17 95 40

Liturgisch vormgeven
aan historische interieurs

www.pimvandijkdesigns.nl

telefoon 0575-52 88 03

Tafel(s) - Stoelen - Kapstokken
voor uw kerkzaal of bijgebouw?
Kijk voor modellen
en prijzen:
www.kantinemeubilering.nl
Komt u bij ons kijken
of komen wij naar U toe?
Tel. 0183-50 50 85

Actualiteiten uit het hoofdbestuur

Willem G. Roseboom

Op zaterdag 24 mei jl. kwam het hoofdbestuur in "De Aker" te Putten in vergadering bijeen, waarbij diverse zaken aan de orde kwamen waarmee de VKB in het belang van haar leden en de Kerk bezig is. Onderstaande samenvatting betreft die zaken waar colleges van kerkrentmeesters zich het meeste in zullen herkennen. De voorzitter, mr. Peter A. de Lange, heet in het bijzonder welkom de nieuw benoemde hoofdbestuursleden, de heren J. Bol, H. van der Burg en J. Kamminga. Hij hoopt op een plezierige samenwerking. Verder deelt hij mee dat enkele (oud)hoofdbestuursleden en personen die voor de VKB werkzaam zijn geweest ter gelegenheid van de verjaardag van de koning een koninklijke onderscheiding mochten ontvangen. Hierna leest de vice-voorzitter, drs. C. de Raadt, een passage voor uit Psalm 139 en gaat vervolgens voor in gebed.

Mensen

Omdat in de komende jaren verschillende hoofdbestuursleden zullen vertrekken omdat zij aan hun maximum zittingsperiode toe zijn, is het noodzakelijk dat aan de bemensing van de VKB een grote prioriteit wordt gegeven. De afspraak wordt gemaakt dat het dagelijks bestuur met een aantal sleutelfiguren van de VKB contact zal zoeken voor het opstellen van een kandidatenlijst.

In het kader van kerkordewijzigingen die in 2013 van kracht geworden zijn, bespreekt het hoofdbestuur een voorstel om de kerkrentmeesters duidelijk te maken wat deze wijzigingen voor hen betekenen. De bedoeling is dat mr. A. Rigters, hoofdbestuurslid en kerkordespecialist, tijdens het overleg van hoofdbestuur en afdelingsbesturen dat op 1 november a.s. plaatsvindt, hierover een uiteenzetting zal geven.

Omdat vrijwilligers in gemeenten steeds meer het werk van beroepskrachten verrichten, bestaat de behoefte om gemeenten hierop beter voor te bereiden. Daarom zal mevrouw L. Struik-Bikker, die tijdens het VKB-congres een workshop "Werken met vrijwilligers" verzorgde, worden gevraagd op 1 november a.s. hierover een lezing te geven.

Op voorstel van het dagelijks bestuur benoemt het hoofdbestuur bij acclamatie het nieuwe dagelijks bestuur dat gevormd wordt door mr. P.A. de Lange (voorzitter), drs. C. de Raadt (vice-voorzitter), W.G. Roseboom (secretaris), drs. H. van der Wal (2e secretaris), ing. D.J. van Cuilenburg AA/MA (penningmeester), drs. H. van der Burg (2e penningmeester), mevrouw E.J. Steensma-Dijk (lid), prof. ir. M.J.L. Tiernego (lid) en ir. B.P. de Wit RTD (lid). Voorts wordt de heer J. Poldervaart uit Tiel benoemd in

de Commissie gebouwen en monumenten en de heer L. Spijk uit Roodeschol in de Commissie financiën en fiscale zaken van de VKB.

Verder wordt er een ad hoc commissie gevormd bestaande uit de heren mr. J. Kos, mr. A. Rigters en W.G. Roseboom, die een voorstel zal doen voor een statutenwijziging van de VKB.

Tenslotte wordt meegedeeld dat per 19 mei 2014 mevrouw Mirjam van der Elst bij de VKB in dienst getreden is in de functie van bureaussecretaresse.

Geld

De secretaris, die tot 24 mei jl. de functie van 2e penningmeester vervulde, vraagt bij afwezigheid van de penningmeester aandacht voor het verdienmodel van de VKB. Vraagstukken als krimpend ledenbestand, digitalisering, al dan niet betaalde dienstverlening en de positie van werkzaamheden voor derden vragen om nadere uitwerking in een toekomstig verdienmodel. Besloten wordt dat in het najaar 2014 een voorstel hiervoor wordt gedaan, waarbij ook de afdelingsbesturen van de VKB worden betrokken.

Omdat steeds meer gemeenten hun huishoudboekje niet sluitend kunnen krijgen, is het belangrijk dat er een instrument komt om hun financiële huishouding door te lichten. De statistische nieuwsbrief van de Protestantse Kerk in Nederland en de gegevens uit de inlichtingenstaten van de Raad voor de Plaatselijke Geldwerving zijn hierbij van grote betekenis. Om voor gemeenten het doorlichten van hun financiële huishouding mogelijk te maken, besluit het hoofdbestuur een diagnosemodel te formuleren waarmee gemeenten hun voordeel kunnen doen. Ook zal gekeken worden of er aansluiting kan worden gezocht bij de kerkscan van het KKA.

Het hoofdbestuur bespreekt het eindverslag van een ad hoc commissie Verzekeringen die de verzekeringsactiviteiten van de VKB, die via Marsh-Mercer lopen, gedurende de afgelopen vier jaar heeft geëvalueerd. Alvorens hierover een besluit te nemen, zal het dagelijks bestuur in contact treden met Donatus die te kennen gaf ook in deze verzekeringsportefeuille geïnteresseerd te zijn.

Organisatie

De secretaris bespreekt een notitie over modernisering van de communicatie, die voor de VKB een kernactiviteit is. Voorgesteld wordt een besluit te nemen inzake overschakeling naar een nieuw content management systeem (CMS), verandering van leverancier en het opnieuw inrichten van de webshop Kerkbalans. Deze voorstellen zijn bestudeerd door de

adviseur van de VKB die na een zorgvuldige analyse van de werkwijze en het gebruik van het systeem op het bureau, een positief advies heeft afgegeven. Het hoofdbestuur besluit met het voorstel in te stemmen.

Het hoofdbestuur neemt kennis van een aantal evaluatiepunten inzake het VKB-congres van 12 april 2014 dat door het Centraal Bureau is opgesteld. Omdat het VKB-congres, niet alleen binnen de kerk maar ook daar buiten, een grote landelijke uitstraling heeft, is het dagelijks bestuur van plan om voor 2015 dezelfde formule toe te passen als die van dit jaar. Het hoofdbestuur stemt hiermee in.

Besloten wordt het VKB-Congres 2015, waarbij het jaarthema "Geld" is, te houden op 18 april 2015 in de "ReeHorst" te Ede. Binnenkort zal er met de voorbereidende werkzaamheden begonnen worden.

Het hoofdbestuur heeft met voldoening kennis genomen van de bijlage "Kansen voor kerken 2.0" die gevoegd was bij het meinumner van "Kerkbeheer". De afspraak wordt gemaakt om de inhoud te bespreken met de Dienstenorganisatie van onze Kerk.

Verder worden er enkele mededelingen gedaan over een besturenoverleg tussen KKA/KKG en VKB dat op 24 april 2014 plaatsvond. KKA/KKG en VKB zijn echte aan de Kerk flankerende organisaties die zich inzetten voor de Kerk en haar gemeenten. Daarom was het nuttig om concrete projecten met elkaar af te stemmen en na te gaan waar beide organisaties mogelijk kunnen samenwerken.

Voorts bespreekt het hoofdbestuur een voorstel tot samenvoeging van de bestaande afdelingen Noord-Brabant-West en Oost-Noord-Brabant en Limburg in: provinciale afdeling Noord-Brabant en Limburg. Het voordeel hiervan is een versterking van het nieuw te vormen afdelingsbestuur, terwijl er een betere afstem-

ming kan komen met het oog op te houden regiobijeenkomsten. Het hoofdbestuur besluit hiermee in te stemmen en een voorstel voor een statutenwijziging voor de algemene vergadering van 2015 voor te bereiden.

Gebouwen

De commissie gebouwen heeft in een drietal notities haar beleidsprioriteiten geformuleerd. De ene notitie betreft: Bestemmings- en gebruikseisen bij verzelfstandiging van het kerkgebouw. De kerkelijke gemeente kan bestemmings- en gebruikseisen stellen voor de toekomst. Nu worden er vaak geen eisen gesteld. Uit reacties in de praktijk blijkt dat leden van de VKB behoefte hebben aan een advies hiervoor. De andere notitie betreft: Duurzaamheid in exploitatie kerkgebouw. Ook binnen de kerkelijke context wint het onderwerp duurzaamheid aan belang, zoals energieverbruik, energieproductie en inkopen. Belangrijk is dat de leden van de VKB op de hoogte moeten zijn van de verschillende aspecten van duurzaamheid en weten waar ze belangrijke informatie kunnen vinden. De derde notitie is: Gebruik van het kerkgebouw verbreden. Steeds meer wordt multifunctionaliteit van het kerkgebouw beschouwd als een gewone zaak voor kerkgebouwen die nog in hoofdzaak voor de eredienst van de gemeente worden gebruikt. De Commissie gebouwen is hiermee aan de slag gegaan waarbij het streven erop gericht is in het najaar van 2014 met adviezen c.q. voorstellen te komen. Na het uitspreken van een dankgebed door de secretaris, wordt de vergadering gesloten.

De volgende vergadering van het hoofdbestuur is op 27 september a.s.

De heer Roseboom is secretaris van het hoofdbestuur van de VKB.

Bijbelvereniging 'bekoopt' extra uitgave bijbels met fors verlies

De Bijbelvereniging, voorheen de Nederlandse Gideons, plaatst al meer dan 65 jaar gratis bijbel uitgaven in onder meer hotels, vakantieparken, bed & breakfast gelegenheden, ziekenhuizen, gevangenissen, zorginstellingen en op schepen.

In 2013 werden ruim 20 pct. méér bijbels geplaatst dan in het jaar daarvoor.

Zorginstellingen

In 2013 werd een begin gemaakt met het per provincie (opnieuw) peilen van de behoefte aan een bijbel uitgave, en dat resulteerde in een enorme toename van de vraag. Veel zorginstellingen reageerden dankbaar op het aanbod en veel Bijbels vonden 'hun weg'. Ook het boekje 'Kostbare tijd' werd enthous-

siast ontvangen. Het boekje met thema's als: 'vertwijfeling', 'wanhoop', 'hoop' en 'geborgenheid', is kennelijk een middel om tot bemoediging en troost te dienen.

Gevangenis

Ook bij gevangenis werd een hernieuwde vraag naar bijbels ontdekt. Een gevangenispastor schreef dat hij het boekje 'Kostbare tijd' voorziet van een persoonlijk woord en aanbiedt als attentie tijdens de verjaardag van de gevangene: "Het is vaak het enige dat zij tijdens die dag ontvangen". Een andere gevangenispredikant vertelde dat gevangenen veel nadenken over de manier waarop zij hun leven oppakken na hun straf. "De steun die ze bij dat zoeken nodig hebben wordt gelukkig veel

gezocht in de bijbel", zo liet hij weten.

Meer Bijbels, fors verlies

Het aantal geplaatste bijbel uitgaven in 2013 was ruim 3.250 stuks hoger dan in het jaar ervoor. Dat moest de vereniging 'bekopen' met een verlies van ruim € 27.000! Toch wordt (voorlopig) zoveel mogelijk tegemoet gekomen aan de toenemende vraag naar bijbels. "Want het is zó fantastisch dat in de onzekerheid van elke dag, de stabiliteit en de zekerheid wordt gezocht en gevonden in de boodschap van de Bijbel", aldus een persbericht van 27 mei 2014. Voor meer informatie: zie de website www.bijbelvereniging.nl.

Ledenvergadering en bedrijvendag LOB

R.M. Belder

De Landelijke Organisatie van Begraafplaatsen (LOB) hield op 3 april jl. haar ledenvergadering in het NBC gebouw te Nieuwegein die werd afgesloten met de bedrijvendag van de LOB.

De voorzitter, de heer J.M.H.J. Keizer, roept de aanwezigen op om na afloop van deze algemene ledenvergadering toch vooral de beurs te bezoeken waar een 30-tal standhouders hun producten aanbieden op het gebied van begraafplaatsen en uitvaarten.

Huishoudelijke zaken

Hierna stelt hij de notulen van de ledenvergadering van november 2013 en het jaarverslag 2013 aan de orde die vervolgens worden vastgesteld. Omdat de LOB participant is in de Stichting Klachteninstituut Uitvaartwezen wordt door een van de leden opgemerkt dat het zinvol kan zijn om bepaalde uitspraken van het klachteninstituut, zeker wanneer die voor een grotere doelgroep bestemd zijn, in "De Begraafplaats" te publiceren. Dit wordt door de voorzitter toegezegd

Hierna krijgt de penningmeester, de heer F.P.H.A.M. Korsten, de gelegenheid de jaarrekening 2013 toe te lichten. Nadat daarover enkele vragen en opmerkingen zijn gemaakt wordt de jaarrekening door de vergadering goedgekeurd onder dechargeverlening van het bestuur van de LOB

De voorzitter deelt mee inzake de vacature van penningmeester die in november a.s. ontstaat, wanneer de heer Korsten de LOB gaat verlaten, het bestuur van de LOB met een paar kandidaten in gesprek is. Binnenkort verwacht hij dat er een voordracht kan worden gedaan. In de vacature van secretaris, die ontstaan is na het vertrek van de

De nieuwe secretaris van de LOB, mevrouw A. Vink

heer A. van der Laan in het najaar van 2013, heeft het bestuur mevrouw A. Vink, directeur van de Rooms-Katholieke Begraafplaats van Buitenveldert, bereid gevonden de functie van secretaris te gaan vervullen. De vergadering gaat hiermee graag akkoord, waarna de voorzitter mevrouw Vink met deze benoeming geluk wenst.

Aftredend en herkiesbaar is drs. J. la Croix, die namens het hoofdbestuur van de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer, in het bestuur van de LOB zitting heeft. De heer La Croix wordt onder applaus herbenoemd. In november 2014 is, naast de penningmeester, ook de heer K. Hollestelle periodiek aftredend en niet herkiesbaar.

Kwaliteitsbevordering

De heer J.W.A. Beltman, consultant van de LOB, meldt de totstandkoming van een voorstel "Kwaliteitsbevordering". Hij deelt mee dat door het bestuur van de LOB dit onderwerp benoemd is tot speerpunt van beleid. Het onderwerp heeft verschillende malen op de agenda gestaan van bestuurlijk overleg en is regelmatig aan de orde gesteld tijdens regio- en intervisiebijeenkomsten. Het belang van kwaliteitsbevordering op onze begraafplaatsen wordt door de LOB

bij herhaling uitgedragen, maar van een echte promotie is het nog niet gekomen. Het bestuur legt dit onderwerp nu aan de ledenvergadering voor met het doel instemming en draagvlak te krijgen om het vervolgens in de praktijk te gaan uitvoeren.

De voorzitter voegt er nog aan toe dat, omdat de begraafplaatsen onderling vaak sterk verschillen, het bestuur bewust gekozen heeft voor een zo breed mogelijk document, waarin vrijwel iedereen zich zou moeten herkennen. Want de LOB wil graag coach zijn, maar geen jury die beoordeelt wat wel en wat niet kan.

Hierna worden enkele vragen gesteld over het accent op het beheer, de opvatting dat elke begraafplaats een eigen visie op het beleid van de begraafplaats zou moeten hebben en het feit dat de begraafplaats ook als stenen archieven kan worden beschouwd. De voorzitter deelt mee dat deze opmerkingen zeker relevant zijn en dat zij worden meegenomen bij de uitwerking van de volgende fase. De vergadering besluit met deze nota haar instemming te betuigen.

Na de rondvraag, die geen bijzonderheden oplevert, volgt sluiting van de ledenvergadering, waarna het gezelschap de beurs gaat bezoeken.

Nieuws uit de provincies

R.M. Belder

De afdeling Drenthe hield op 31 maart jl. haar jaarvergadering in Beilen waar zo'n 60 personen aanwezig waren. De voorzitter van de afdeling, mevr. M.W. Volders, opende de bijeenkomst met bijbel-lezing en ging voor in gebed.

Huishoudelijke zaken

Hierna stelde zij een aantal huishoudelijke zaken aan de orde. Vastgesteld werden het jaarverslag 2013, de jaarrekening 2013, onder dechargeverlening van het afdelingsbestuur, en de begroting 2014. Bij de bestuursverkiezing werden de twee aftredende bestuursleden, de heren Tj. Smith en Y. Postuma, bij acclamatie herbenoemd. Het bestuur ziet nog wel uit naar een nieuw bestuurslid uit de regio van het noorden van Drenthe.

Verder zullen er dit najaar weer regiobijeenkomsten worden gehouden, en wel op 17 november in Sleen en 20 november in Smilde.

Mevr. M.W. Volders

Begraafplaats: ereveld in de gemeenschap

Na deze huishoudelijke zaken kreeg mr. A. Rigters, lid van het hoofdbestuur van de VKB en lid van de Commissie kerkelijke begraafplaatsen van de VKB, gelegenheid om

Mr. A. Rigters

enkele zaken onder de aandacht te brengen die van belang zijn voor de colleges van kerkrentmeesters die een kerkelijke begraafplaats exploiteren.

Een begraafplaats, en zeker een kerkelijke begraafplaats, is een ereveld in de gemeenschap en wij hebben de plicht deze netjes te houden, zo stelt de heer Rigters. Om de leden daarbij optimaal van dienst te zijn, heeft de VKB in 2010 een vademecum uitgegeven dat bijna uitverkocht is en weer wordt herdrukt. Mochten er leden vinden dat van belang zijnde informatie niet in het vademecum staat, dan kunnen zij dit aan het bureau opgeven. Ook belegt de VKB in het kader van advisering van haar leden eens per drie á vier jaar voorlichtingsbijeenkomsten in het land waar actuele zaken aan de orde komen.

Omdat de VKB samenwerking met andere partners nastreeft, heeft zij onlangs met Kybys gesproken over het houden van een symposium. Kybys is een ingenieursbureau (rechtsoptvolger van Genius Loci en Adviesbureau De Meent) dat gespecialiseerd is in engineering, contracten, aanbestedingen en uitvoeringsbegeleiding van o.a. begraafplaatsen. De VKB zal bij de opzet van dergelijke symposia betrokken worden.

Tenslotte is de VKB bezig met een pilot over e-learning kerkelijke begraafplaatsen. Jonge kerkrentmeesters hebben aan deze vorm van informatieverstrekking grote behoefte. Daarom zal de VKB, die een moderne organisatie is, deze vorm van kennisoverdracht gaan uitvoeren. Maar dit medium komt naast de huidige vorm van advisering en niet in plaats daarvan, zo stelt de heer Rigters de aanwezigen gerust.

Zorg gebouwenbeheer

Na het beantwoorden van enkele vragen op het gebied de beheersvorm (soms gaat men ertoe over het beheer van de begraafplaats in handen van een stichting te geven), kwaliteit van advisering door bedrijven en de administratie van de begraafplaats, krijgt de voorzitter van de Stichting Behoud Kerkelijke Gebouwen Groningen-Drenthe (SBKGD), de heer B. Migchels, het woord. De heer Migchels is bezorgd over de toekomst van de kerkgebouwen, want in Groningen worden er steeds meer kerken overgedragen aan de Stichting Oude Groninger Kerken. Met andere regionale Stichtingen Behoud Kerkelijke Gebouwen zijn gesprekken gaande over mogelijke vormen van samenwerking.

Verder zijn er nog steeds colleges van kerkrentmeesters die niet op de hoogte zijn van het bestaan van de SBKGD, die van grote betekenis is voor een goed gebouwenbeheer. Met name nu het subsidiebeleid van het BRIM (Besluit Rijkssubsidiëring Instandhouding Monumenten) is gewijzigd, waarbij via de provincies er een andere verdeling van de BRIM-gelden geldt, is het noodzakelijk dat kerkrentmeesters zich goed laten adviseren en begeleiden. De instanties die daar destijds door de provinciale afdelingen van de Vereniging van Kerkvoogdijen voor in het leven zijn geroepen, zijn de

Stichtingen Behoud Kerkelijke Gebouwen, aldus de heer Migchels.

Kerk en predikantschap

Vervolgens krijgt ds. G. van Meijeren, hoofd van het Mobiliteitsbureau voor predikanten en kerkelijke werkers van het Dienstencentrum van onze kerk, het woord over ontwikkelingen in het predikantschap.

Ds. Van Meijeren die eerder drie gemeenten heeft gediend, waarvan de laatste als interim-predikant, wijst erop dat de kerk en het predikantschap in ontwikkeling zijn. Daarbij moet gedacht worden aan het interim-predikantschap, permanente educatie, de mobiliteitspool voor beginnende predikanten en de bevoegdheden van de kerkelijk werkers. In 2013 is de mobiliteitspool opgezet om gemeenten te helpen bij het vinden van een predikant of kerkelijk werker onder predikanten en proponenten. Inmiddels zijn er zo'n 40 predikanten en kerkelijk werkers die een opleiding voor interim-predikant hebben gevolgd.

Hij verwijst naar het onderzoek dat Rein Brouwer, docent praktische theologie aan de Protestants Theologische Universiteit, deed naar het interim-predikantschap. Van diens hand verscheen in april 2013 het boekje "Voorganger als voorbijganger" (ISBN 9789023927228; 128 pagina's, kosten € 15,90). Hij interviewde daartoe alle landelijk aangestelde interim-predikanten en een aantal vertegenwoordigers van kerkelijke gemeenten waar zij werkten. Vertrouwen blijkt een belangrijk aspect te zijn om veranderingen te kunnen bewerkstelligen, ook in de relatief korte periode dat een interim-predikant meestal in een gemeente in een transitiefase werkt.

Ds. Van Meijeren zet uiteen wat een interim-predikant is en waarom een interim-predikant wordt ingezet. Er zijn interim-predikanten die ervaring hebben en opgeleid zijn voor:

- rouwverwerking;
- beleidsontwikkeling;
- conflictbemiddeling; en
- consulenten-plus.

Wanneer een predikant lange tijd in een gemeente heeft gestaan en de gemeente komt vacant, dan kan het

nuttig zijn om na te denken over de te volgen nieuwe koers. In zo'n geval kan een interim-predikant, waarvan er op dit moment 10 in landelijke dienst zijn, ingezet worden. De interim-predikant is in de eerste plaats een predikant die in het ambt is gesteld. Het concept van de interim-predikant heeft zijn nut bewezen. De interim-predikant zorgt er voor dat er met de gemeente samen veel in beweging komt. De duur varieert, namelijk van minimaal 3 maanden tot maximaal 2 jaar, aldus ds. Van Meijeren.

Ds. G. van Meijeren

Mobiliteitspool

Ds. Van Meijeren wijst erop dat door de synode de visienota "De hartslag van het leven" is aangenomen, waarin nieuwe wegen gezocht worden voor het kerk zijn. Een van die middelen is de mobiliteitspool die vorig jaar is opgezet. Deze mobiliteitspool wil er zijn voor met name kleine vacante gemeenten uit de volle breedte van de kerk die geen (voltijds)predikant meer kunnen bekostigen. Het zijn gemeenten die het verlangen herkennen om nieuwe zin te geven aan het kerk zijn en daaraan ook willen meewerken.

Maar ook gemeenten die tijdelijk een extra predikant nodig hebben, kunnen van de diensten van de Mobiliteitspool gebruik maken. Van belang is ook dat het om gemeenten gaat waar beginnende predikanten (proponenten) kunnen ingroeien in het predikantswerk. Er zijn nu proponenten in algemene dienst van de kerk die thans werkzaam zijn in enkele plaatsen in Zeeland en in de regio van Valkenswaard. Verder deelt ds. Van Meijeren

ren mee dat per 1 januari 2013 de positie van de kerkelijk werker beter geregeld is in de kerkorde. De kerkelijk werker is nu een volwaardig werker in de onze kerk.

Tenslotte gaat ds. Van Meijeren in op het beroepingswerk dat de laatste jaren ook gewijzigd is. Jaarlijks is zijn er 80 á 100 predikanten die met emeritaat gaan, terwijl er een jaarlijkse instroom is van 60 proponenten. De trend is dat er behoorlijk wordt gefocust op jonge predikanten. Omdat 60 procent van het aantal predikanten ouder is dan 55 jaar, doen gemeenten er soms erg lang over voor ze een predikant beroepen. Daarnaast is er het RCBB (Regionale College voor de Behandeling van Beheerszaken) dat een solvabiliteitsverklaring moet afgeven voordat de gemeente een predikant mag beroepen.

Maar de advisering blijft maatwerk, want elke situatie in gemeenten is anders. Het Mobiliteitsbureau Predikanten en Kerkelijk Werkers (tel. 030 880 1505, arbeidsbemiddeling@pkn.nl, ds. G. van Meijeren, tel. 030 880 1571, g.van.meijeren@pkn.nl) wil gesprekspartner van de gemeente zijn en wil hen graag van dienst zijn, zo besluit ds. Van Meijeren zijn boeiende inleiding.

Gedachtewisseling

Na de pauze krijgen de aanwezigen ruimschoots gelegenheid op deze materie verder in te gaan. Dat gebeurt nadat de voorzitter de kerkrentmeesters gewezen heeft op het VKB-congres op 12 april a.s. in Ede waar o.a. ds. Van Meijeren ook een workshop leidt over 'Nieuwe vormen van predikantschap'. Onder meer komen tijdens de gedachtewisseling de volgende onderwerpen aan de orde.

- Een grotere gemeenten, zoals o.a. Assen heeft het probleem dat als gevolg van ledenverlies van 5 procent per jaar men capaciteit aan predikanteninzet over heeft. De mobiliteit van predikanten zou bevorderd kunnen worden door kerkordelijk vast te stellen dat predikanten na 6 of 8 jaar opnieuw in een gemeente benoemd worden. Een constructie zoals

dat met burgemeesters het geval is. Het probleem nu is dat een predikant voor onbepaalde tijd is beroepen. In de notitie "Roeping in beweging" worden predikanten aangemoedigd mobiel te worden. Ook in het jaargesprek met de predikant dienen dit soort zaken aan de orde te komen.

- Van de 10 interim-predikanten die aan de Mobiliteitspool verbonden zijn, zijn er 2 of 3 predikanten die ook parttime inzetbaar zijn. Gemeenten die daar behoefte aan hebben kunnen daar gebruik van maken.
- Soms heeft een gemeente ruimte voor 0,5 fte, maar praktisch is de mogelijkheid niet altijd aanwezig om op het platteland de figuur van een parttime predikant in te vullen, omdat betrokkene het resterende deel van zijn tijd moeilijk kan besteden. Dit in tegenstelling in grote gemeenten of steden waar de predikant parttime vaak voor een deel aan een instelling is verbonden. Belangrijk is dat gemeenten in de regio met elkaar in contact zijn om samen van de diensten van zo'n predikant gebruik te maken.
- De positie van de kerkelijk werker t.a.v. bediening van sacramenten en vieringen is er niet beter op geworden, omdat de drempel hoger is geworden. Preekconsenten en bedieningen van sacramenten moeten door de classes geregeld worden die daarin soms terughoudend in zijn.
- Een predikant (hij is tenslotte geen werknemer) kan niet verplicht worden minder te werken waardoor hij met een lager traktement genoeg moet nemen. De predikant is beroepen op basis van bepaalde afspraken en die moet de gemeente nakomen. Belangrijk zijn de gesprekken die predikant en kerkenraad periodiek hebben. Mocht de gemeente in het uiterste geval geen financiële middelen meer hebben, dan heeft de landelijke Kerk in bepaalde situaties mogelijkheden.

- De 100 pioniersplekken, een activiteit die voortvloeit uit het beleidsplan van de kerk en waarvoor de kerk een bescheiden subsidie geeft, zijn bedoeld om de betrokkenheid van de gemeenten weer te stimuleren.
- De krimp neemt in steeds meer gemeenten grotere vormen aan. Prognoses geven aan dat dit proces zich de komende jaren doorzet. Is de Kerk nu met de juiste oplossing bezig is? De Kerk realiseert zich dat er nieuwe wegen moeten worden bewandeld. De visienota die de synode aannam is daarvan het beste bewijs. Maar een kleiner wordende gemeente zal niet

alles meer kunnen uitvoeren zoals de kerkorde voorschrijft. Ook dat realiseert de Kerk zich heel goed, want juist de Kerk weet het kleine te waarderen, want "waar twee of drie in Mijn naam tezamen komen, daar zal Ik zijn", zo citeert ds. Van Meijeren, wijzende op de positie van de huisgemeente die ook in de kerkorde is geregeld.

Na ds. Van Meijeren bedankt te hebben voor zijn heldere inleiding en de aanwezigen voor hun inbreng op deze jaarvergadering van de afdeling Drenthe, sluit de voorzitter deze bijeenkomst na het lezen van een gedicht.

Kalender voor kerkrentmeesters

Voor de colleges van kerkrentmeesters is het van belang in de komende maanden o.m. aan de volgende zaken aandacht te besteden:

Juli/Augustus:

- Betaling Maandnota
- Bespreking meerjaren onderhoudsplan

September:

- Voorgescreven overleg (ord. 11-6-1) met college van diakenen en kerkenraad en andere daarvoor in aanmerking komende organen over de op basis van het beleidsplan op te stellen begroting en de invulling van het collecterooster.
- -Bespreking actie Kerkbalans 2015 in de kerkenraad.
- Betaling Maandnota
- Voorbereiding stookseizoen (ketelinstallatie van de centrale verwarming controleren, e.d.).
- Publicatie in kerkblad over stand van zaken actie Kerkbalans 2014

De nieuwe Omgevingswet en onze kerkelijke belangen

G. Metselaar

“Wat is was er reeds lang, en wat zijn zal is er reeds lang geweest”. Prediker doelde niet op de Omgevingswet, die er aan staat te komen, maar de tekst had ook prima gepast in de aanhef van deze wet.

Het komende wettelijke systeem wordt als vernieuwend gepresenteerd en zal een stap vooruit moeten zijn in overzichtelijkheid van regels en vereenvoudiging en stroomlijning van procedures. Dat lijkt te kloppen voor zover het de overheid zelf betreft maar het is nog meer zeer de vraag hoe het nieuwe “Gemeentelijk Omgevingsplan” voor ons als burgers en instituten als onze kerken zal uitpakken.

De overheid kondigt dit instrument aan als “Omgevingsplan als verbreed en flexibel bestemmingsplan”. Een integrale samenhangende verordening voor het hele grondgebied over de fysieke leefomgeving. Met minder regels: integraal, uniform en afgestemd. Het is de bedoeling dat er een plan komt waarin geregeld wordt dat men één vergunning krijgt voor alle activiteiten die men zou willen uitvoeren (b.v. bouwen, toestaan van bepaald gebruik, kappen van bomen, aanleggen van een uitrit, het aanleggen van wegen of verhardingen, het voldoen aan welstandsregels enz. enz.). Verder wordt het mogelijk om af te zien van allerlei onnodige onderzoeken en zou de overheid zich er op moeten bezinnen of het wel nodig is om een aantal zaken tot in detail te regelen.

Het is in de eerste plaats nog maar zeer de vraag of het klopt dat het eenvoudiger wordt en dat de regeldruk zal verminderen.

Voor overheid zelf ?

De vernieuwing van de regelgeving heeft vooral te maken met de

manier waarop de overheid het eigen beleid kan inrichten en waar men zou willen kiezen voor meer of minder invloed. Het zal dan ook aan de discussie in de gemeenteraden liggen of wij er veel van zullen merken of dat het oude wijn in nieuwe zakken is. Daarbij moet ook niet onderschat worden dat het een behoorlijke bocht zal zijn voor de overheid en de overheidsdienaren om betrokkenheid, invloed en zeggenschap in te leveren. Het “dan hebben wij er geen greep meer op” is een belangrijk adagium binnen onze Nederlandse overheidsgebouwen.

Er komt één omgevingsplan met daarin een deel dat gaat over nieuwe ontwikkelingen (b.v. agrarische grond die een nieuwe industrie- of woonbestemming krijgt) en ander deel gaat over “het beheren van de bestaande situatie”. Tegen de eerste onderdelen is straks nog beroep mogelijk tot aan de Raad van State en tegen het tweede niet meer.

De gemeenteraad kan in zo’n Omgevingsplan aangeven wat men met het plan beoogt. De nadere detaillering en uitvoering kan men overlaten aan het college van Burgemeester en Wethouders. Die kunnen dan voor de uitvoering weer zgn. beleidsregels vaststellen. In die beleidsregels wordt dan aangegeven hoe ruimhartig of gedetailleerd men wil omgaan met de beleidsruimte die de rijksoverheid en de gemeenteraad geeft. Het lijkt mij toe dat juist daar de kneep zit. Zonder dat wij daar als burgers en als instanties iets aan kunnen doen bepaalt een college welke grenzen men zichzelf op wenst te leggen.

In de nieuwe regels wordt ook geaccepteerd dat men van zo’n Omgevingsverordening kan afwijken. De wet staat dat toe maar het is opnieuw aan de gemeente in hoeverre men daar gebruik van wil

Kerkgebouw van de hervormde gemeente Hollandscheveld

maken. De ervaring leert dat er een sterke neiging bestaat om de gegeven ruimte zoveel mogelijk in te perken.

Nieuwe ontwikkelingen

Wat zullen wij als kerken merken van de nieuwe ontwikkelingen. De wetgever heeft bepaald dat bij het ruimtelijke beleid ook gekeken moet worden naar het beschermen van een cultureel erfgoed en de karakteristieke bebouwing. Laten wij nu als Nederlandse kerken al van oudsher zuinig geweest zijn op onze gebouwen. Juist de kerken beschikken over een scala aan karakteristieke panden in de vorm van kerken, pastorieën, kosterwoningen, verenigingsgebouwen enz. enz. Wij zijn daar zuinig op geweest en de overheid zegt nu: “Dank daarvoor en u mag en moet ze nu ook in de toekomst in de huidige vorm behouden”. U krijgt daar geen geld voor.

De gemeente regelt dat nu in bestemmingsplannen en beheersverordeningen en straks dus via een Omgevingsplan en beleidsregels. Tot nu toe kiest men vaak voor een zeer strikt regime van een sloopverbod ▶

Acht kerken, twintig kerkgangers

Als je in het vlakke Friese boerenland ten noorden van Franeker staat, kun je de kerktorens van de vijf omringende dorpen zien: Dongjum, Boer, Ried, Peins en Schalsum. Denk er de drie dorpen Schingen, Slappterp en Zweins bij en je hebt de protestantse gemeente van Ried-Schingen, aldus een bericht in het Reformatorisch Dagblad van 1 mei 2014. Alle acht kerken zijn nog voor de eredienst in gebruik, maar de gemeente heeft slechts vijftig lidmaten. Zondags zitten er tussen de 15 en 35 kerkgangers in de dienst. De diensten worden afwisselend in alle acht de kerken gehouden.

De kerken zijn stuk voor stuk prachtige bouwwerken. De meeste stammen uit de middeleeuwen en ze zijn allemaal op een terp gebouwd. De kerk van Schalsum dateert van rond 1300. De kerk van Ried is groter en oogt wat nieuwer. Het goed onderhouden gebouw dateert ook uit de middeleeuwen, maar is in

1625 grondig verbouwd. Maar geen enkele inwoner uit dit dorp bezoekt de zondagse eredienst. Het bedehuis in Dongjum dateert uit 1777 en wordt thans gerestaureerd, wat heel bijzonder is voor deze kleine gemeente. Er zijn voldoende fondsen gevonden om de honderduizenden euro's kostende restauratie te kunnen betalen. "Dat wij deze kerk weer kunnen restaureren in een tijd at er overal kerken worden afgestoten, ervaren wij als een godswonder", zegt ds. J.C. Dondorp, die als predikant aan deze gemeente verbonden is.

Het opvallendst in de kerk van Dongjum is het grafmonument van Sicco van Goslinga, dat bijna de gehele oostwand in beslag neemt. Pal tegenover de kansel bevindt zich de herenbank waarin de familie Goslinga, die vroeger in Dongjum woonde, op zondag plaatsnam. De banken blijven wegens hun historische waarde op dezelfde plaats en in dezelfde grijsgroene kleur gehand-

haafd. Voor het praalgraf is ruimte over. Daar krijgt mogelijk de avondmaalstafel een plaats met kleurige liturgische kleden die afkomstig zijn uit de kapel van ziekenhuis De Lichtenberg in Amersfoort.

Tot in de jaren zeventig van de vorige eeuw bestonden er vijf kerkelijke gemeenten in de dorpen. Daarna zijn ze geleidelijk aan samengevoegd tot één protestantse gemeente. De gemeente heeft geen fulltime predikant. Ds. Dondorp, die bijstand in het pastoraat verleent, doet alle voorkomende werkzaamheden. Naast preken is dat bijvoorbeeld pastoraal werk en de zorg voor het kerkblad dat in de dorpen huis-aan-huis wordt verspreid. "Als er wat aan de hand is, weten de mensen me te vinden, ook zij die niet kerkelijk zijn. En we gaan gewoon door met het verhaal van God. In acht dorpen en in acht kerken houden wij, met de woorden van Psalm 107 "de lofzang gaande", aldus ds. Dondorp.

om te voorkomen dat karakteristieke panden worden gesloopt, voor een deel worden gesloopt of karakteristieke delen worden weggehaald. Oftewel: wij kunnen nauwelijks of niets veranderen aan onze panden. De onderzoekskosten en de legeskosten liegen er dan in de meeste gevallen niet om. Onder de werking van de huidige bestemmingsplannen en bij de komst van de omgevingsplannen is het opletten geblazen. Is de regeling niet goed dan kunt u, of geen kant op of u zult te biecht moeten bij uw gemeente en vragen om medewerking om afwijking van haar plannen te accepteren. Daar komt inmiddels ook nog bij dat de banken steeds strakker worden bij het verlenen van leningen wanneer het gaat om al dan niet toegestaan gebruik.

Voorbeelden

Een paar voorbeelden:

1. Veel van onze pastorieën en kosterwoningen zijn bestemd tot dienst- of bedrijfswoning. Daar mag alleen iemand wonen die daar nodig is voor de

hoofdactiviteit. Je kunt je afvragen of de kerk niet kan functioneren zonder predikant in de pastorie en wie daar op let. Het wordt anders wanneer burenbelanghebbenden daar een punt van maken. (Ik heb niet de indruk dat dit met de nieuwe regelingen per definitie zal veranderen)

Dat het ook bij de overheid serieus wordt genomen bewijst het vertrek van de Hoogeveense burgemeester uit de gereformeerde pastorie in Hollandscheveld nadat aan raadsleden was gevraagd of het echt wel de bedoeling was dat dit soort gebruik verboden zou worden. De burgemeester wilde kennelijk niet in die discussie worden betrokken en pakte binnen een week zijn spullen en vertrok naar (jawel) een voormalige hervormde pastorie in Hoogeveen die overigens wel een woonbestemming had. Inmiddels is de regeling in Hoogeveen trouwens aangepast.

2. Misschien nog wel belangrijker

is het strakkere beleid van de banken. In een aantal gevallen financieren de banken de aankoop niet wanneer de bestemming niet klopt. Een Nationale Hypotheekgarantie is/lijkt in ieder geval onmogelijk. Daar kwam de protestantse gemeente in Alteveer/Kerkenveld achter. De gemeente De Wolden vond het gebruik van de kerk in Kerkenveld als woning prima maar de financiering liep daar op stuk. Dus moest eerst de bestemming worden gewijzigd.

3. Wij hebben als kerk in het verleden markante pastorieën, kosterwoningen en verenigingsgebouwen gerealiseerd en die ook nog een keer heel netjes onderhouden. In heel veel gemeenten levert dit het predikaat "karakteristiek" op met de bijbehorende regels om dat te beschermen. Daar is beroep tegen ingesteld en inmiddels zijn wij met de wethouder in Hoogeveen in gesprek over regels die zowel de verbouwing als uitbreiding

mogelijk maken, maar dan wel in dezelfde architectonische stijl.

4. Zijn er afwijkingen mogelijk? Vaak wel, maar dat is zeker niet voor niets. Er zijn grote verschillen. In de gemeente Zwolle kost het regelen van een wijzigingsplannetje een bedrag tussen de € 13.000 en € 16.000. En dan spreek je nog niet over eventuele onderzoeken die nodig zijn. [Van belang is nog wel te vermelden dat functiewijziging van gebouwen ook met de zogenaamde kruimelgevallenprocedure mogelijk is. Het is goed om deze optie ook altijd te onderzoeken, gemeenten zijn vaak geneigd om deze simpele optie over het hoofd te zien. Dan wordt maar gekozen voor een nieuw bestemmings- of wijzigingsplan. Dat kost tijd en geld. De kruimelgevallenregeling wordt bovendien binnenkort makkelijker. Nu is de wijziging nog beperkt tot maximaal 1.500 m² en mag het aantal woningen bij toepassing van de regeling niet wijzigen. Als de wijziging van de regelgeving is doorgevoerd, naar verwachting later dit jaar, vervallen beide beperkingen. Dit leidt ertoe dat functiewijziging van gebouwen niet alleen snel kan (namelijk met de korte procedure, in principe binnen 8 weken een vergunning) en dat er meer mogelijkheden zijn].

Aanbeveling

Of het nu gaat om een bestemmingsplan, een beheersverordening of straks een omgevingsplan, voor een gebied waar uw kerk gebouwen heeft liggen, het is zaak om te kijken wat kan en mag. Wij zijn met name kwetsbaar wanneer de overheid vindt dat wij een karakteristiek pand hebben en wanneer het gaat om de gebruiksmogelijkheden. Nu straks ook de beroepsmogelijkheden vervallen wanneer de gemeente de regels als "beheersregels" kwalificeert is het zaak om tijdens inspraak uw wensen op tafel te leggen en waar nodig wethouders en raadsleden rechtstreeks aan te spreken over de kerkelijke belangen. De kerken hebben bewezen prima voor hun onroerend goed te kunnen

Agenda voor kerkrentmeesters

Van de onderstaande afdelingsbesturen is bekend dat zij het komende najaar de volgende bijeenkomsten zullen beleggen:

September

30 september: Utrecht verzorgt met RCBB een cursus kerkrentmeester. Locatie is nog niet bekend.

Oktober

7 oktober: Utrecht verzorgt met RCBB een cursus kerkrentmeester. Locatie is nog niet bekend.
14 oktober: Utrecht verzorgt met RCBB een cursus kerkrentmeester. Locatie is nog niet bekend.
23 oktober: Groningen te Harkstede. Nadere informatie volgt.

November

6 november: Groningen te

Veendam. Nadere informatie volgt.

17 november: Drenthe in Sleen. Locatie nog niet bekend.

Onderwerpen zijn vrijwilligersverzekeringen (Marsh Mercer) en ANBI (mr. J. Broekhuizen). Aanvang: 19.45 uur.

20 november: Drenthe te Smilde in kerkelijk centrum Het Kompas, naast de Koepelkerk.

Onderwerpen en aanvang: zie hiervoor.

26 november: Regiobijeenkomst afdeling Groningen te Winsum. Nadere informatie volgt.

Januari 2015

18 januari – 1 februari 2015: actie Kerkbalans.

April 2015

18 april 2015: Ede, ReeHorst, jaarcongres en beurs VKB.

zorgen en het lijkt nergens voor nodig dat de gemeente ons "helpt" door extra beperkingen.

Met de nieuwe Omgevingsplannen heeft de gemeente de ruimte om soepel te handelen. Wanneer we niet zeer alert zijn betwijfel ik of de ruimte spontaan zal worden benut.

De heer Metselaar is zelfstandig ondernemer van het bedrijf Match en Support B.V. met als belangrijkste aandachtsveld de positie tussen bedrijfsleven en overheid. Hij is voorts lid van het college van kerkrentmeesters van de hervormde gemeente te Hollandscheveld.

■ Kerken Losdorp en Spijk naar SOGK

De twee kerken en bijbehorende kerkhoven van Spijk en Losdorp zijn overgedragen aan de Stichting Oude Groninger Kerken (SOGK). De protestantse gemeente Spijk-Losdorp die hiervan eigenaar was, droeg deze bezitting op 5 juni jl.

over aan de SOGK. Door deze overdracht heeft SOGK nu de beschikking over 17 kerkgebouwen, 2 synagogen, 44 kerkhoven-begraafplaatsen en 7 kerktorens. De protestantse gemeente huurt de Andreaskerk in Spijk terug van de SOGK en blijft hier haar kerkdiensten houden, aldus een bericht in Dagblad van het Noorden van 20 mei 2014.

Procedure aanleg of uitbreiding van de begraafplaats

Vragen over het beheer van kerkelijke begraafplaatsen

Regelmatig krijgt de VKB vragen voorgelegd over het beheer van kerkelijke begraafplaatsen. Vaak wordt verwezen naar het Vademecum Kerkelijke begraafplaatsen dat de VKB in 2010 uitgaf. Ook al is de informatie daarin te vinden, toch vinden kerkrentmeesters het plezierig om bepaalde zaken nog even met de VKB te verifiëren. Dat is verstandig, want ook daar is de VKB voor.

In deze publicatie wordt aandacht gevraagd voor de procedure bij aanleg of uitbreiding van de begraafplaats.

Plan van aanpak

De aanleg of uitbreiding van een begraafplaats brengt voor het college van kerkrentmeesters veel werk met zich. Het is aan te bevelen vooraf goed te overdenken op welke wijze dit gestalte kan krijgen en wie zich daarmee binnen het college kan bezig houden. Om te komen tot de aanleg of uitbreiding van de begraafplaats, is het noodzakelijk een plan van aanpak op te stellen.

Dit plan van aanpak dient o.m. de volgende aspecten te bevatten.

- *Inventarisatie van de huidige situatie*
Wanneer op een begraafplaats binnen een periode van circa vijf tot tien jaar geen begrafenissen meer kunnen plaatsvinden omdat de ruimte daarvoor onvoldoende is, dient men onderzoek te doen naar de mogelijkheid voor het ruimen van graven, herbegraven en mogelijkheden tot uitbreiding van de huidige begraafplaats
- *Capaciteitsberekening*
Nagegaan moet worden of de huidige indeling van de graven voor een herindeling van het geruimde gedeelte van de begraafplaats of voor een toekomstige uitbreiding nog geschikt en acceptabel is. De huidige begraafplaats is destijds ingedeeld naar de op dat moment geldende normen die, gelet op de huidige maatstaven

en regelgeving, misschien niet meer hanteerbaar zijn.

- *Grond aanwijzen*
Indien uit de prognose blijkt dat voor de toekomst, dat wil zeggen voor de komende 25 tot 40 jaar, niet voldoende grond beschikbaar is, dan verdient het aanbeveling om bij de gemeentelijke of provinciale overheid te informeren of er mogelijkheden zijn voor een eventuele uitbreiding van de begraafplaats. Ook is het denkbaar dat contact wordt gezocht met eigenaren van omliggende percelen grond die van plan zijn om in de toekomst hun grond te verkopen. Misschien zijn zij bereid om dan in overleg te treden met het college van kerkrentmeesters.
- *Uitbreiding/linbreiding bestaande begraafplaats*
Vaak is uitbreiding het gemakkelijkst en goedkoopst te realiseren door aan te sluiten aan de bestaande begraafplaats. Bij begraafplaatsen waar geen mogelijkheid is om uit te breiden of uit te wijken naar elders, zal gezocht moeten worden naar mogelijkheden om op de bestaande oppervlakte van de begraafplaats nieuwe graven aan te leggen.
- *Aanleg nieuwe begraafplaats*
Nagegaan dient te worden of het in aanmerking komende perceel planologisch bestemd is tot begraafplaats dan wel als begraafplaats bestemd kan

worden. Hiervoor dient het geldende bestemmingsplan bij de gemeente te worden geraadpleegd. Indien de desbetreffende bestemming niet aanwezig is, dan dient men met de gemeente overleg te plegen of overeenkomstig de Wet op de Ruimtelijke Ordening hierin kan worden voorzien.

- *Hoogteligging, waterstand en voorzieningen*
Met behulp van een topografische en bodemkaart kan een eerste verkenning worden gedaan. Ten aanzien van de grondwaterstandhoogte kan men ook te rade gaan bij het waterschap of het hoogheemraadschap. Ook kan men de grondwatertrappenkaart raadplegen.

Programma van eisen

Op basis van de capaciteitsberekening wordt een uitwerking gemaakt van de voorgenomen uit te voeren werkzaamheden in een programma van eisen.

Overige informatie over deze materie kunt u vinden in het Vademecum van de VKB. Zijn er toch nog vragen, dan kunt u die ter beantwoording voorleggen aan de VKB, via e-mail: r.belder@kerkrentmeester.nl of per post: VKB, postbus 176, 3300 AD Dordrecht.

Reactie minister OC&W op manifest van Grote Kerken Overleg

Met haar brief van 20 mei 2014 aan de voorzitter van de Tweede Kamer reageert de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, dr. J. Bussemaker, op het manifest van het Grote Kerken Overleg over het tekort aan rijkssubsidie voor het onderhoud van deze grote kerkelijke rijksmonumenten. Het Grote Kerken Overleg, dat bestaat uit beheerders van de grote monumentale stadskerken, luidt in het manifest de noodklok omdat voor het derde achtereenvolgende jaar onvoldoende subsidie beschikbaar is voor de instandhouding van deze gebouwen. Het Overleg stelt dat zonder rijkssubsidie de instandhouding van deze groep monumenten niet mogelijk is.

In haar reactie op dit manifest schetst de minister van OCW eerst de context van het instandhoudingsbeleid en gaat ze vervolgens in op de grote monumenten, waaronder de grote stadskerken.

Context

In de periode 1997–2012 is door de inzet van extra middelen de restauratieachterstand van rijksmonumenten teruggebracht van 40 naar 10 procent. Deze 10 procent beschouwt de minister als een normale werkvoorraad, waarmee de kennis over het restaureren van monumenten en het vakmanschap in stand kunnen worden gehouden. Voor de kerken ligt dit percentage van monumenten met een restauratiebehoefte inmiddels zelfs iets lager, namelijk op ongeveer 8 procent.

Op 1 januari 2006 is het Besluit Rijkssubsiëring Instandhouding Monumenten (het BRIM) in werking getreden met als doel het in goede staat houden van de (gerestaureerde) rijksmonumenten. Het idee achter deze regeling is dat door planmatige instandhouding het aantal grote restauraties zal verminderen. Naast de middelen voor

instandhouding zijn er ook jaarlijks middelen voor restauraties beschikbaar. Na een eerdere pilot in 2009 is in 2012 met het Interprovinciaal Overleg (IPO) afgesproken dat de provincies de verdeling en prioritering van de restauratiemiddelen op zich zouden nemen. Daartoe wordt vanaf 2012 jaarlijks € 20 miljoen aan rijksmiddelen in het provinciefonds gestort. Op dit moment wordt deze afspraak geëvalueerd.

Na de invoering van het BRIM in 2006 was er de eerste drie jaren sprake van een ondervraag en bleven er middelen bestemd voor instandhouding over. Vanaf 2009 ontstond er overvraag, mede door de instroom van kerken. Het overschot van de eerste drie jaren is toen ingezet om met name aan de kerkenproblematiek tegemoet te komen. Niettemin is er in de periode 2009 tot en met 2013 ieder jaar sprake geweest van overvraag.

BRIM 2013

De evaluatie van het BRIM in 2011 en het te verwachten aantal aanvragen, heeft ertoe geleid dat het BRIM is herzien. Op 1 januari 2013 is het BRIM 2013 in werking getreden. De belangrijkste wijzigingen zijn de beperking van de subsidie tot sober onderhoud en kleinschalig herstel (dus geen restauratie), de koppeling van de maximale subsidie aan de herbouwwaarde en de verlaging van het subsidiepercentage naar 50 procent.

Twee categorieën monumenten hebben voorrang bij de verdeling van subsidies: rijksmonumenten binnen het werelderfgoed en rijksmonumenten in eigendom van professionele organisaties voor monumentenbehoud. Als er sprake is van overvraag, dan wordt het budget dat resteert verdeeld over twee groepen: 25 pct. van het restbudget voor de grote objecten met een herbouwwaarde van meer dan € 8,3 miljoen of subsidiabele

kosten van meer dan € 250.000 en 75 pct. van het restbudget voor de groep kleinere objecten. Hiermee is een voorziening opgenomen voor de grotere monumenten. Voor beide groepen geldt dat aanvragen met de laagste totale begroting voorrang hebben. Daardoor kunnen meer aanvragen worden gehonoreerd en wordt men gestimuleerd sobere begrotingen in te dienen. Omdat het maximumsubsidiebedrag gekoppeld is aan de herbouwwaarde, kunnen grote kerken en grote gebouwen meer subsidie krijgen dan de kleinere monumenten.

Met deze wijzigingen is beoogd meer maatwerk te leveren, meer aanvragen te honoreren en dus het onderhoud aan meer monumenten met subsidie te ondersteunen dan voorheen. Nu het eerste jaar van het BRIM 2013 is afgerond, kan worden geconcludeerd dat, hoewel ook in 2013 een overvraag bestond, inderdaad beduidend meer eigenaren geholpen zijn. Van de ruim 2000 aanvragen konden er 1187 worden gehonoreerd. In 2010 waren dat nog 432 van de 1211 aanvragen, in 2011 waren dat 492 van de 2379 kleine aanvragen voorrang hadden.

Verwachting en realiteit

Minister Bussemaker wijst er op dat in 2013 binnen de groep grote monumenten 80 procent van het budget naar kerken is gegaan, maar dat er aanvragen van kerken zijn afgewezen, is eveneens een feit. Overigens zijn ook grote gebouwen als de Beurs van Berlage en de vestingwerken Den Bosch afgevallen; het gaat dus niet alleen om kerken.

Voor eigenaren van dergelijke complexe gebouwen kan het zorgelijk zijn als hun aanvraag niet gehonoreerd wordt, zeker als daardoor de instandhouding van hun monument gevaar loopt, stelt de minister die het signaal van het ►

Grote Kerken Overleg heel goed begrepen heeft.

Bij de invoering van het BRIM 2013 is op basis van onderbouwde aannames de verwachting uitgesproken dat door de in de nieuwe regeling doorgevoerde versobering, ieder jaar een deel van het in de voorgaande jaren ontstane stuwmeer van afwijzingen gehonoreerd kan worden en dat in de totale looptijd van zes jaar in principe alle aanvragers aan de beurt komen.

De minister gaat er dan ook vanuit dat eigenaren bij het nieuwe BRIM niet jaar in, jaar uit achter het net vissen. Het is na één jaar nog te vroeg om daarover uitspraken te doen. Eerder had zij in de brief over het BRIM 2013 aan de Tweede Kamer ook gemeld dat de regeling over het geheel van zes jaar bezien moet worden. Het voornemen is tot die tijd de regeling – overigens ook op verzoek van het veld – in principe niet inhoudelijk te wijzigen. Intussen wil zij wel zicht houden op de staat van het gebouwd erfgoed met de erfgoedmonitor van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, zodat een opnieuw oplopende restauratieachterstand tijdig gesignaleerd kan worden.

Tenslotte wil de minister de werking van het BRIM 2013 ook zien in het licht van de verdeling van de reguliere restauratiemiddelen door de provincies, waarover zij met het IPO afspraken heeft gemaakt. Deze afspraken worden op dit moment geëvalueerd en zij verwacht de uitkomsten van die evaluatie in het najaar van 2014. Als de informatie uit beide trajecten daartoe aanleiding geeft zal de minister de Tweede Kamer daar zeker over informeren.

Kerk start aanbestedingsprocedure aannemer nieuw Hydepark/Roosevelthuis

Naar verwachting wordt in het vierde kwartaal van 2014 gestart met de bouw van het nieuwe conferentiecentrum/diaconale vakantiehôtel op landgoed Hydepark. De voorbereiding van het nieuwe pand, dat het huidige Roosevelthuis en Hydepark gaat vervangen in één gebouw, ligt op schema. Bedrijven die geïnteresseerd zijn om voor de bouw een aanbesteding te doen, kunnen zich tot en met 8 augustus 2014 aanmelden bij projectmanager Jochem Frehe info@dfnbv.nl. Deze stuurt na aanmelding, en zodra beschikbaar, een selectieformulier toe. Gegadigden krijgen dan ook een toelichting op de selectie- en gunningsprocedure.

Kwaliteitscriteria

De opdrachtgever zal het werk uitbesteden in hoofdaaneming, dus één partij is verantwoordelijk voor het totale werk. De selectie zal plaatsvinden op basis van kwaliteitscriteria zoals omvang van de onderneming, ervaring met soortgelijke projecten, ervaring met duurzaam bouwen en ervaring met bouwen binnen de ecologische hoofdstructuur. Daarnaast dient de aannemer goed te kunnen werken met BIM. Ook Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen zal terugkomen in de selectiecriteria. Kandidaten die aan alle gestelde eisen voldoen worden op een longlist geplaatst. Uit deze longlist worden 5 (vijf) bedrijven geselecteerd door middel van notariële loting. Deze vijf bedrijven mogen een prijsaanbesteding doen.

Planning

Partijen kunnen tot en met 8 augustus de selectieformulieren indienen. De aanbestedingsstukken zijn in de 2e helft van augustus 2014 gereed voor verzending naar de geselecteerde aannemers.

Toogdag Utrecht 2014: Kerkelijk archiefbeheer in een nieuw jasje

Als plaatselijke kerk op zoek naar oplossingen voor digitaal kerkelijk archiefbeheer? Documenten altijd blijven printen? Toegankelijkheid op lange termijn? Vertrouwelijkheid van informatie gewaarborgd? Kerkhistorie veilig stellen in 'the cloud'? Hoe maak je als kerk, gemeente of kerkelijke organisatie de overgang naar een goed digitaal archief? Daarover ging het op Toogdag Haarlem 2013. Naar aanleiding van deze toogdag zijn in verschillende gemeenten pilots gestart rond dit thema. De resultaten daarvan en de bevindingen daaruit zullen op de Toogdag Utrecht 2014 worden gepresenteerd.

Kom daarom op zaterdag 20 september 2014 naar Utrecht. In twee lezingen en drie presentaties zullen door Ad van Heijst (VHIC), Jan van der Male (Noord-Hollands Archief) én door mensen uit de praktijk antwoorden gegeven worden op bovenstaande vragen. Daarbij is ruime gelegenheid voor het stellen van vragen.

Toogdag Utrecht 2014 is een initiatief van de Commissie tot registratie van Protestantse kerkelijke en semi-kerkelijke Archieven (CPA), een vervolg op Toogdag Haarlem 2013 en wordt mede mogelijk gemaakt door Data Matters en GoedeOrde.

De dag vindt plaats in het Protestants Landelijk Dienstencentrum, Joseph Haydnlaan 2a te Utrecht. De aanvang is om 10.00 uur en de sluiting om 15.30 (er is een netwerk- en napraatborrel na afloop). Voor meer informatie en aanmelden: www.kerkelijkarchiefbeheer.nl

Nieuws uit de provincies

R.M. Belder

In "De Kerkboerderij" te Haren kwam de afdeling Groningen op 10 april 2014 in vergadering bijeen. Het was een bijzondere vergadering, want twee bestuursleden, de heer H. Greven, voorzitter en de heer R. Tuitman, vice-voorzitter, waren die avond voor het laatst in die hoedanigheid aanwezig. Het was een druk bezochte ledenvergadering, want de heer Greven mocht 85 aanwezigen welkom heten.

Uitdagingen kleiner wordende gemeenten

Na het lezen van een Bijbelgedeelte uit Matteus 17 ging hij voor in gebed waarna hij de heer mr. drs. J.C. Schaap de gelegenheid gaf diens inleiding te houden over de uitdaging van kleiner wordende gemeenten en de rol die KerkDialogo hierbij kan vervullen. Ds. Schaap is als coach verbonden aan KerkDialogo, een gezamenlijk project van KKA/KKG en VKB, dat door de Kerk ondersteund wordt.

Kleiner wordende gemeente kenmerken zich door een dalend ledental, hetgeen vaak leidt tot minder inkomsten (collecten, vrijwillige bijdragen) en minder menskracht. Omdat men ondanks deze krimp de neiging heeft alles te blijven doen zoals voorheen, leidt deze krimp vaak tot kramp. KerkDialogo wil gemeenten daartegen beschermen door bestuurders erop te wijzen dat zij bij krimp moeten werken aan een bescheidener doelstelling.

Negatieve aspecten

Maar in veel situaties is er kramp en doen er zich zondebokken voor. Dat kunnen zijn:

- de predikant die een andere visie en verwachtingen over het ambt heeft dan zijn collega's van vele tientallen jaren geleden. Bij keuzes maken tussen kerkgebouw of pastoraat (predikant)

Van links naar rechts: T. Dam (secretaris), R. Tuitman (vice-voorzitter), H. Greven (voorzitter) en G.L. Westerveld, bestuurder Dienstenorganisatie van de kerk.

prevaleert soms het kerkgebouw.

- de kerkrentmeester, die alleen maar oog heeft voor bezuinigen en veel te weinig stimulerend bezig is. In situaties dat kerken worden afgestoten worden zij als kerkvernieuwers bestempeld in plaats van kerkvernieuwers.
- het 'gewone' gemeentelid die alles wil laten zoals het was, want dat gaf een vertrouwd gevoel. Men toont geen interesse voor vernieuwingen en veranderingen. Hoe vaak gebeurt het niet dat uit onvrede gemeenteleden hun bijdrage halveren? Overigens komt het ook voor dat gemeenteleden hun bijdrage verdubbelen. Wat doen kerkrentmeesters aan zulk geefgedrag?

Positieve aspecten

Toenemende krimp vraagt om een ander beleid. Ds. Schaap verwijst hiervoor naar het onlangs door de VKB georganiseerde minisymposium "Kansen voor Kerken", waar diverse suggesties en ideeën werden aangedragen die gemeenten in hun situatie kunnen toepassen. Belangrijk is om de problemen onder ogen te zien en de problematiek met anderen te delen en om samen aan een oplossing te gaan werken. Dat betekent dat het bestaande beleidsplan aangepast moet worden.

Belangrijk is een quickscan te laten maken door KerkDialogo. De kerkcoach analyseert deze en adviseert de gemeente hiervan een project te maken. De kerkcoach begeleidt de gemeente in de overgangsfase en brengt een netwerk van kennis en speciale ervaring in. Het einddoel richt zich op een nieuw begin om weer een vitale gemeente te worden. Een gemeente zonder 'rode cijfers' en 'rode koppen', maar een gemeente met een groeiend elan. Ds. Schaap adviseert de kerkrentmeesters om, wanneer zij te maken krijgen met krimp niet te wachten tot deze overgaat in kramp, maar vroegtijdig deskundige hulp in de vorm van KerkDialogo in te schakelen.

Communicatie kerkenraad en kerkrentmeesters

In de daarna volgende discussie wordt door veel kerkrentmeesters de opmerking gemaakt dat er bij veel kerkenraden desinteresse bestaat voor het werk van de ouderling-kerkrentmeester. Vaak wordt, meestal vanuit de vroegere hervormde traditie, nog gedacht dat de kerkrentmeesters buiten de kerkenraad (de z.g. vrij beheersituatie) staan. Kerkenraden vinden dat kerkrentmeesters hiervoor verantwoordelijk zijn. Maar bij gemeenteleden is het helemaal moeilijk om de boodschap over te brengen waarom ►

Ds. Schaap

de kerkelijke gemeente weer extra geld nodig heeft. De heldere financiële uiteenzettingen die kerkrentmeesters geven over het te voeren beleid, worden vaak door weinig gemeenteleden gelezen.

Ds. Schaap wijst erop dat de zorg voor de kerkelijke financiën in de gemeente (de vermogensrechtelijke aangelegenheden) geheel ligt bij de kerkenraad. Het college van kerkrentmeesters heeft, wanneer het om de niet-diaconale financiën gaat, tot taak om in overleg en in verantwoording aan de kerkenraad, mee te werken aan het opstellen van een beleidsplan en o.a. ook het zorg te dragen voor de plaatselijke geldwerving. Kerkelijke geldwerving valt dus primair onder de werkingsfeer van het ambt, waardoor dit een geestelijke aangelegenheid is.

Om de gemeenteleden helder en transparant over de financiën van de kerkelijke gemeente voor te lichten, leent zich een gemeenteberaad uitstekend. Maar dit beraad wordt maar door een klein deel van de gemeenteleden bezocht. Eén gemeente heeft dit gemeenteberaad verplaatst naar het eind van de zondagmorgendienst, zodat er meer gemeenteleden worden bereikt. Hiermee heeft men goede ervaringen opgedaan.

Verder zijn er opmerkingen over de ingewikkeldheid van het rekening-schema dat de kerk hanteert. Het advies is om in de informatie naar de gemeenteleden een samenvatting van de inkomsten en uitgaven te maken. De presentatie hiervan moet

gebracht worden in heldere en begrijpelijke taal, waarbij duidelijk wordt gemaakt waarvoor het geld daadwerkelijk bestemd is en waarbij boekhoudkundige termen worden vermeden.

Ds. Beekman pleitte tijdens de jaarvergadering van 2013 over het behoud van de dorpskerk(gemeente) om de lamp brandende te houden. Uit de zakelijke redentatie van ds. Schaap valt af te leiden dat men eerder de dorpskerk moet afschaffen en hogere prioriteit aan de instandhouding van het pastoraat moet geven. Zit daar een spanningsveld? Ds. Schaap deelt mee dat ds. Beekman en hij hetzelfde over deze zaken denken, want het gaat om vertrouwen, geloof hebben in de toekomst van de gemeente, maar het gaat ook om rekenen. En hoe een gemeente in het dorp 'kerk' blijft, hangt af van de plaatselijke situatie. De mogelijkheden van een huisgemeente, die ook de kerkorde noemt, zijn geheel aanwezig. Zo is de Kerk destijds ook begonnen.

Tenslotte wijst ds. Schaap erop dat regionale samenwerking in de nabije toekomst een belangrijk medium is om kerk van de toekomst te zijn. Vanuit dat perspectief zal meer men over de eigen gemeentegrenzen heen moeten kijken naar de andere gemeenten die vrijwel met dezelfde problemen te maken heeft. Daar liggen Kansen voor Kerken, aldus ds. Schaap.

Huishoudelijke zaken en SBKGD

Na de pauze worden een aantal huishoudelijke zaken (o.a. jaarverslag en jaarrekening 2013, verslag

ledenvergadering 2013 en begroting 2014) vastgesteld.

De secretaris, de heer T. Dam, vraagt aandacht voor:

- de beschikbaarheid van het in 2013 uitgegeven jubileumboek "Werken in en voor de Kerk";
- de inhoud van de nieuwsbrief van het RCBB en de gemeenteadviseurs ; en
- de juiste tenaamstelling van de kerkelijke gemeente.

In zijn hoedanigheid van secretaris van de SBKGD (Stichting Behoud Kerkelijke Gebouwen Groningen-Drenthe), wijst de heer Dam op de belangrijke diensten die de SBKGD voor de plaatselijke gemeenten kan verrichten. Met betrekking tot de aardbevingsproblematiek waar veel Groningse gemeenten mee te kampen hebben, adviseert hij de kerkrentmeesters contact te zoeken met de SBKGD in Veendam. De SBKGD maakt vervolgens afspraken met de NAM, waardoor zaken veel sneller en correcter worden afgewikkeld.

Tenslotte deelt hij mee dat in de afgelopen periode door het bestuur van de SBKGD contacten zijn geweest over mogelijke samenwerking met de stichtingen in Friesland, Overijssel-Flevoland en Gelderland. Met de twee laatste stichtingen zijn deze contacten gestaakt, maar met de SBKGD Friesland wordt binnenkort gesproken over de vraag of beide organisaties in de nabije toekomst samen gaan werken.

Afscheid voorzitter en vice-voorzitter

Nadat de voorzitter heeft gemeld dat de heer R. de Vries uit Garnwerd bereid is in het afdelingsbestuur

Bij het afscheid van de teamwerker Henk Greven

De algemene ledenvergadering van de afdeling Groningen, die op 10 april jl. in de "Kerkboerderij" van Haren werd gehouden, werd voor het laatst geleid door de heer H. (Henk) Greven. De heer Greven nam daar afscheid van een afdeling die hem lief en dierbaar is en waarbij hij het een voorrecht vond om daaraan vanaf 2001 leiding te mogen geven. De redactie van "Kerkbeheer" had met de heer Greven een gesprek over een aantal onderwerpen op het gebied van het kerkbeheer.

Wat vind je het bijzondere van het leiding geven aan de afdeling Groningen?

Henk Greven: "De Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer is een belangenvereniging van de aangesloten gemeenten op het terrein van kerkbeheer in de meest ruime zin.

Het is een kennisinstituut ten behoeve van de kerkrentmeesters. Maar onze vereniging brengt ook kerkrentmeesters bij elkaar. Als provinciale afdeling Groningen vonden en vinden wij dat een heel belangrijk aspect van ons werk.

Kerkrentmeesters bijeen brengen rondom een bepaald onderwerp. Onze intentie is om niet alleen het onderwerp uit te diepen, maar ook en vooral met elkaar hierover van gedachten te wisselen. Kerkrentmeesters worden uitgedaagd om hun zegje te doen, om ervaringen te delen met hun collega kerkrentmeesters uit andere gemeenten. Dit maakt het voor de deelnemers interessant, boeiend en leerzaam. We reageren op elkaar, we leren van elkaar. We ontmoeten elkaar in de meest positieve zin. Je moet het gevoel krijgen er als kerkrentmeester in jouw gemeente niet alleen voor te staan. Het is een andere dimensie dan schriftelijk kennis te verwerven. Dit alles en de betrokkenheid van de overige leden van ons bestuur en van veel van onze leden maakte het voor mij fijn om ►

zitting te nemen, besluit de vergadering de heer De Vries te benoemen. Hierna richt de voorzitter het woord tot de heer Tuitman die 12 jaar deel van het afdelingsbestuur heeft uitgemaakt in de functie van vice-voorzitter. Daarnaast was hij ook 16 jaar ouderling-kerkrentmeester van de protestantse gemeente van Middelstum.

De heer Tuitman kwam op voor de belangen van de leden van de VKB, want de VKB is er voor haar leden. Ook was hij alert op de benoeming van bestuursleden, zowel voor het afdelingsbestuur als voor het hoofdbestuur, omdat naar zijn mening bestuurders verweven moeten zijn met het grondvlak. Zij moeten weten wat er zich in de gemeenten afspeelt. Tijdens de halfjaarlijks bijeenkomst tussen hoofdbestuur en afdelingsbesturen, wist de heer Tuitman deze boodschap op duidelijke wijze over te brengen.

Verder is de heer Tuitman hoofdredacteur van de Protestantse Kerk-

bode van Groningen waarin hij ook publicaties over het werk van de afdeling Groningen van de VKB plaatste. Het is erg belangrijk om het werk van de kerkrentmeesters onder de aandacht van een bredere doelgroep te brengen. De voorzitter bedankt de heer Tuitman hiervoor en wenst hem voor de toekomst alle goeds. De heer Tuitman spreekt een kort dankwoord. Hij heeft dit werk met hart en ziel voor de afdeling Groningen verricht. Hij voelde zich daar als een vis in het water en had goede contacten met de collega's.

Hierna richt de heer J. Kamminga, bestuurslid van de afdeling Groningen, dankwoorden tot de heer Greven die de afdeling Groningen vanaf 2001 als voorzitter heeft gediend. Daarnaast was de heer Greven 12 jaar voorzitter van de SBKGD en 20 jaar voorzitter van het college van kerkvoogden van de hervormde gemeente Haren-Onnen. Wat de heer Greven over de heer Tuitman vertelde, is ook geheel op

de heer Greven zelf van toepassing, want hij komt voor de leden van de afdelingen Groningen op en hij is de stabiele factor in het bestuur. In het afdelingsbestuur, waar ook de zaken van het hoofdbestuur werden besproken, was hij degene die de lijn naar het hoofdbestuur aangaf. Hij bedankt hem voor de fijne samenwerking.

In zijn dankwoord meldt de heer Greven, nadat hij en de heer Tuitman het draaginsigne van de VKB kregen opgespeld, dat hij het als een voorrecht beschouwde om in zo'n team te mogen werken. Ook op moeilijke momenten, waarbij de bestuursleden het niet altijd onderling eens waren, was er wel waardering en respect voor elkaars standpunten en trad de afdeling Groningen met één gezicht naar buiten. Hij wenst de afdeling Groningen veel wijsheid en alle goeds voor de toekomst toe. Hierna besluit hij deze voorjaarsvergadering met dankgebed.

voorzitter van deze afdeling te hebben mogen zijn.”

Hoe heb je de in 2003 in Groningen gestarte bijeenkomsten van “De VVK komt bij u thuis” ervaren?

Greven: “In onze provincie zijn in 2003, verspreid over de provincie, een achttal “werkvergaderingen” gehouden, met als titel “De VVK (toen nog) komt bij u thuis”. In de regio werden de kerkrentmeesters van een beperkt aantal gemeenten uitgenodigd. Vooraf werd een lijst met vragen naar de betreffende gemeenten gestuurd. Verzocht werd om deze lijsten in te vullen en terug te sturen naar onze secretaris. De vragen besloegen een breed spectrum (21 onderwerpen) en konden worden beantwoord met ja of nee.

Doordat de kerkrentmeesters en bestuursleden vooraf van de antwoorden/meningen kennis konden nemen waren de bijeenkomsten zeer doeltreffend. In de kleinere groepen werden er levendige discussies gevoerd over de verschillende manieren waarop in gemeenten de kerkvoogdelijke zaken werden aangepakt. De bijeenkomsten waren zeer instructief. Ook hier stonden het bevorderen en versterken van de saamhorigheid hoog in het vaandel.

De agenda voor alle bijeenkomsten was gelijklopend. De uitkomsten van de vragenlijsten werden besproken. Er werden knelpunten aangegeven. De ervaringen in de verschillende gemeenten kwamen uitgebreid aan de orde. Er was ruimte om aan te geven of er en zo ja welke behoefte er bestond aan ondersteuning. In iedere bijeenkomst werden ook een aantal actuele zaken besproken.

De kerkrentmeesters waren zeer betrokken en wij ontvingen veel informatie. Vrijwel in alle bijeenkomsten was er een van de medewerkers van ons kantoor in Dordrecht aanwezig. Hulde daarvoor. Er werd zo op een zeer intensieve wijze contact gelegd met onze leden. Als bestuur hebben wij dit als van groot belang ervaren. Kortom een geslaagde serie bijeenkomsten.”

Wat was het bijzondere van deze bijeenkomsten?

Greven: “In het voorgaande ben ik al ingegaan op de inhoud van deze bijeenkomsten. Het meeste waardevolle zijn voor mij de persoonlijke contacten die er ontstaan. De deelnemers kunnen de problematiek waar ze zich soms voor gesteld zien, delen met collega’s.

Men leert van elkaar en men leert elkaar kennen. Het klinkt en het is zo simpel en toch is het naar mijn mening zo belangrijk.”

Hoe zie je de ontwikkelingen van de kerkgebouwen in Groningen in de komende jaren?

Greven: “Er is in veel gemeenten een overschot aan kerkgebouwen. De keuze welk gebouw zou moeten worden afgestoten is vaak een heel moeilijke. Gemeentelieden hebben niet alleen een band met elkaar en met hun predikant, maar ook met hun vertrouwde gebouw. Men is ook emotioneel verbonden met de plaats waar belangrijke kerkelijke gebeurtenissen hebben plaatsgevonden. Als er een keuze voor een kerkgebouw moet worden gemaakt spelen emoties vaak een rol. Het is van groot belang om het traject op een gedegen wijze in te gaan.

Er zijn in onze provincie een behoorlijk aantal gemeenten waar nog keuzes moeten worden gemaakt.

Mijn gevoel en besef met betrekking tot onze historie fluistert mij in dat wanneer er sprake is van een monumentaal kerkgebouw waar al eeuwenlang het evangelie is gebracht dit kerkgebouw als het mogelijk is en als het zodanig aangepast kan worden dat het in de komende decennia op passende wijze gebruikt kan worden door de gemeente in haar gemeente zijn, dit gebouw als het enigszins kan bij de gemeente in gebruik zou moeten blijven.

Belangrijk hierbij zou kunnen zijn het kerkgebouw ook voor andere passende activiteiten te doen gebruiken.

Met andere woorden probeer het kerkgebouw een plaats in de totale gemeenschap te geven.”

De redactie van “Kerkbeheer” geeft sinds vele jaren een impressie van de afdelingsbijeenkomsten. Vind je dit belangrijk voor de leden en waarom?

Greven: “De impressies van afdelingsbijeenkomsten zoals deze in “Kerkbeheer” worden gepubliceerd vormen belangrijke informatie voor onze leden. In deze impressies gaat het immers over zaken die te maken hebben met het gewone werk van de kerkrentmeester. Hier wordt basisinformatie verstrekt. Het is van groot belang om daar kennis van te kunnen nemen.”

Hoe ga je de vrije tijd besteden nu je de afdeling Groningen gaat verlaten?

Greven: “Ik had nooit veel vrije tijd. Dat zal in de nabije toekomst ook wel zo blijven. Ik kan genieten van heel veel dingen om me heen. Af en toe zijn we een paar weken op reis. Daarnaast staan er nog 80 boeken in mijn studeerkamer om gelezen te worden.”

Heb je nog een advies voor de Groningse kerkrentmeesters?

Henk Greven tenslotte: “Weet je gesteund door een heleboel collega’s. Hol ‘t kop der veur.”

■ Restauratie Dorpskerk Reeuwijk afgerond

De hervormde gemeente van Reeuwijk heeft op 24 mei jl. de restauratie van de buitenzijde van de Dorpskerk afgesloten. De totale restauratie kostte ruim € 100.000. Op € 3.000 na is het benodigde bedrag binnen. (Oud-)gemeentelieden, burgers, bedrijven en de gemeente droegen een steentje bij. Het college van kerkrentmeesters hoopt in de komende maanden het restant bijeen te krijgen o.m. door een concert van Vox Jubilans in de Ichthuskerk in Reeuwijk-Brug, aldus het Reformatorisch Dagblad van 27 mei 2014.

Belangrijke veranderingen in de actie Kerkbalans

Volgend jaar zal de actie Kerkbalans worden georganiseerd in de twee weken van 18 t/m 31 januari 2015. In de actie en de beschikbare materialen zullen belangrijke wijzigingen worden doorgevoerd.

Al tien jaar wordt Kerkbalans uitgevoerd volgens de Kerkbalans Nieuwe Stijl strategie en al drie jaar is het thema "Wat is de kerk jou waard". Reden voor de ICG (Interkerkelijke Commissie Geldwerving, een samenwerkingsverband van onder andere de Protestantse Kerk, de Rooms-Katholieke Kerk en de Oud-Katholieke Kerk) om de strategie te evalueren en verandervoorstellen door te voeren. De belangrijkste wijziging is, dat Kerkbalans zich voornamelijk gaat richten op de leden die al aan Kerkbalans bijdragen. Met andere woorden: het accent komt te liggen op "verdiepen" (bestaande bijdragers vragen om meer bij te gaan dragen). Voor "verbreden" (mensen die niet bijdragen vragen om een bijdrage te gaan geven) zal een aparte strategie, los van Kerkbalans, worden ontwikkeld.

Wat gaat er nog meer veranderen?

Om te beginnen het thema en het campagnebeeld. Het thema voor 2015 wordt: Mijn kerk in balans.

- Mijn kerk, omdat ditmaal primair de betrokken leden worden aangesproken. Achter "mijn kerk" kunnen verschillende werkwoorden worden geplaatst die de betekenis van de kerk voor betrokken kerkleden inhoud geven, zoals "mijn kerk viert" of "mijn kerk zorgt" of "mijn kerk werkt" bijvoorbeeld.
- In balans omdat de kosten die de kerk maakt natuurlijk wel moeten worden gedekt uit giften, waarvoor de actie

Kerkbalans toch verreweg de belangrijkste bron blijft.

Verschillende betekenissen van de kerk voor haar leden zullen worden uitgewerkt, met bijbehorende beelden, waaruit gemeenten kunnen kiezen, of er zelfs hun eigen beeldmateriaal en tekst aan kunnen toevoegen.

Want dat wordt een andere aanpassing: de keuzemogelijkheden in de standaardmaterialen nemen toe en de manier waarop gemeenten hun eigen folder kunnen maken wordt vereenvoudigd. De mogelijkheden voor eigen inbreng (binnen de kaders van de Kerkbalans "huisstijl") worden vrijwel onbeperkt.

De website www.kerkbalans.nl wordt geheel vernieuwd, evenals de online webshop. De nieuwe website wordt het centrale middel waarmee kerkrentmeesters, belast met de organisatie van de actie Kerkbalans

in hun gemeente, worden toegerust en vanwaar ze alle benodigde informatie en materialen kunnen downloaden (voor mensen die niet gemakkelijk met internet omgaan blijft er natuurlijk het "papier" traject).

De handleiding voor Kerkbalans, tien jaar geleden opgesteld in het kader van Kerkbalans Nieuwe Stijl, wordt geactualiseerd en gratis toegezonden aan alle gemeenten in de Kerkbalansmailing. Deze ontvangt u begin september. De ervaringen van het project ondersteuning plaatselijke geldwerving, waarmee verschillende gemeenten hun inkomsten uit Kerkbalans substantieel hebben weten te verhogen, zullen uitgebreid in de handleiding worden verwerkt. De handleiding komt dit jaar in plaats van de inspiratiekrant; gemeenten die de inspiratiekrant aan hun leden uitdeelden, krijgen dit jaar de mogelijkheid zelf zoiets ►

te gaan maken. Vanuit de Dienstenorganisatie worden er in het najaar workshops georganiseerd waarbij u handreikingen krijgt om de nieuwe werkwijze op uw situaties te kunnen toepassen. Daarover volgt nog nadere informatie.

Al vaker is ons gemeld dat kerkrentmeesters de huidige drieluikfolder te klein vinden voor een effectieve communicatie naar gemeenteleden. Vandaar dat in het vervolg twee andere formaten worden gehanteerd: een éénmaal gevouwen A-4 blad (dus A-5 formaat) dat dezelfde ruimte biedt als de huidige folder, maar dan gemakkelijker in te delen en een tweemaal gevouwen A-3 blad (dus in gevouwen staat ook A-5 formaat), dat twee keer zoveel ruimte biedt om zelf foto's, een predikantencolumn, interviews met gemeenteleden enzovoort. toe te voegen. Dit betekent dat het standaardformaat van enveloppen, antwoordstroken enzovoort ook gaat wijzigen: enveloppen worden in C5 formaat uitgevoerd. Voor 2015, als overgangsjaar, blijft ook het model folder van vorige jaren evenals de enveloppe model giro-enveloppe, nog bestelbaar.

Tot slot: er komt een social media strategie (met Facebook- en Twitteraccounts) om communicatie tussen de ICG en de kerkrentmeesters, en mogelijk ook tussen kerkrentmeesters en gemeenteleden te faciliteren. Deze communicatievorm zal in de plaats komen van de in vorige jaren toegepast ABRI-campagne (posters op stations). De "stopper campagne" (advertenties die door de media vrijwel gratis worden geplaatst op niet verkochte advertentieruimten) wordt wél gehandhaafd, maar krijgt een andere invulling met meer "geef-appèl".

Door al deze aanpassingen hoopt de ICG gemeenten te kunnen inspireren om de actie Kerkbalans een stimulans te geven en de inkomstenontwikkeling van de gemeente "omhoog te stuwen". Maak dus zoveel mogelijk gebruik van de nieuwe mogelijkheden, en, als u er niet uitkomt, vraag raad aan het Centraal Bureau van de VKB, dat gedurende de Kerkbalans-actie voorbereidingstijd extra bemenst is!

Veel Europeanen zien belang religieus erfgoed in

Religieuze gebouwen zoals kerken zijn belangrijk voor het gemeenschapsleven. Dat vinden vier op de vijf inwoners van Nederland, Frankrijk, Duitsland, Groot-Brittannië, België, Polen en Zweden, zo meldt het Reformatorisch Dagblad van 4 juni 2014 in een bericht over de resultaten van een groot onderzoek onder 6000 inwoners van die landen, uitgevoerd in opdracht van het platform Future for Religious Heritage (FRH).

Religieuze gebouwen staan daarmee op de vierde plaats na musea, natuurgebieden en volkstradities. Die worden nog belangrijker gevonden voor het gemeenschapsleven. De kerken scoren in Nederland overigens het laagst in vergelijking met kerken in andere landen, zo blijkt uit het onderzoeksrapport. Het belang van religieuze gebouwen wordt in alle leeftijdsgroepen (boven de achttien jaar) ingezien. Vier op de vijf ondervraagden (79 procent) ziet het restaureren en beschermen van religieuze gebouwen als „cruciaal” voor de gemeenschap nu en in de toekomst. In Nederland leeft dat besef overigens het minst (71 procent), tegenover Frankrijk dat met 89 procent op dit punt boven aan het lijstje staat.

De FRH concludeert dat de overgrote meerderheid van de Europeanen vindt dat de circa 500.000 religieuze gebouwen en interieurs een „uniek en essentieel” onderdeel vormen van Europa's culturele erfgoed. Zij vormen daarom „een sleutel tot de Europese identiteit”, aldus het rapport. Veel kerken nemen al eeuwen – vaak zelfs langer dan 1000 jaar – een centrale plaats in Europese stads- en dorpsgemeenschappen in, benadrukt de FRH. Olivier de Rohan-Chabot, president van FRH, roept daarom op tot actie: „Het religieuze erfgoed van Europa wordt bedreigd en de gebouwen zijn vaak slecht aangepast aan de eisen die de moderne samenleving stelt. Kennisoverdracht en innovatie op Europees niveau zijn noodzakelijk, willen wij dit uitzonderlijke

erfgoed kunnen doorgeven aan toekomstige generaties.”

De enquête laat verder zien dat een ruime meerderheid van de ondervraagden het goed vindt dat het religieus erfgoed (meer) onder de aandacht van toeristen wordt gebracht. Bijna negen op de tien ondervraagden vindt dat kerken met kunstschaten en/of architectonische bijzonderheden open moeten zijn voor bezoekers.

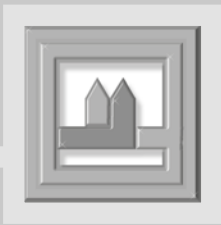
Over het gebruik van religieuze gebouwen verschillen de meningen meer. In landen als Polen (67 procent) en Frankrijk (60 procent) vinden veel van de ondervraagden dat de bedehuizen alleen gebruikt moeten worden voor religieuze bijeenkomsten en activiteiten die daarmee samenhangen. In sterk gesecculariseerde landen als Nederland (33 procent) en Zweden (45) staan de geënuquëterden open voor een veel ruimer gebruik van godshuizen om zo aan inkomsten te komen.

Uit een extra deelonderzoek in Nederland blijkt dat in het bijzonder jongeren tussen de 18-25 jaar aangegeven betrokken te willen worden bij herbesteding van religieus erfgoed. En twee op de drie (67 procent) van de ondervraagde Nederlanders vindt dat religieus erfgoed niet gesloopt mag worden.

■ Nieuw verenigingsgebouw Moerkapelle

De hervormde gemeente te Moerkapelle heeft een nieuw verenigingsgebouw dat op 23 mei 2014 in gebruik werd genomen. Het nieuwe verenigingsgebouw beschikt over vier zalen.

Het gebouw wordt vooral gebruikt voor catechese en verenigingswerk, maar kan ook voor bepaalde gelegenheden aan derden worden verhuurd. De totale kosten bedragen ruim € 800.000, aldus het Reformatorisch Dagblad van 27 mei 2014.

Onderscheidingen van de VKB

GOUD MET BRILJANT

toegekend aan:

Geert Ouweneel, Alblasserdam, 57 jaar organist

G. Ouweneel, Alblasserdam

Gijsbert Lekkerkerker, Harmelen, 50 jaar hoofdorganist

G. Lekkerkerker, Harmelen

Gerrigje Niesje Kortlever, Nieuwpoort, 52 jaar organiste

René Emile Barnard, Rijsoord, 50 jaar organist

R.E. Barnard, Rijsoord

GOUD

toegekend aan:

Aart Burger, Ammerstol, ruim 40 jaar organist

A. Burger, Ammerstol

Nicolaas van Vliet, Bodegraven, 47 jaar organist

N. van Vliet, Bodegraven

Gijsberta Hendrika Veenstra-Lok, Bodegraven, 40 jaar organist

G. H. Veenstra-Lok, Bodegraven

Johannes de Jong, Dokkum, Aalsum en Wetsens, 40 jaar organist

J. de Jong, Dokkum

Arie van Dijk, Elim – 't Harde, 40 jaar organist

A. van Dijk, 't Harde

Cornelis Jan Bruggeman, Woerden, 40 jaar organist

C.J. Bruggeman, Woerden

ZILVER

toegekend aan:

Tineke Pruisen - van der Veer, Almkerk, 30 jaar secretaresse redactie kerkwijzer

Bas Verschoor, Almkerk, 35 jaar voorzitter redactie kerkwijzer

Gaele de Haan, Den Helder, bijna 30 jaar penningmeester wijkkas

G. de Haan, Den Helder,

Agatha Klaassen - Kemp, Haarlem Noord en Spaarndam, ruim 30 jaar administratief medewerkster

Arie Bastiaan van der Wulp, Heinenoord, ruim 30 jaar koster en notabel

A.B. van der Wulp, Heinoord

Neeltje Johanna Guijt – van der Gugten, Katwijk aan Zee, 25 jaar medewerkster Kerkelijk Bureau

Steven van der Berg, Kootstertille, ruim 32 jaar organist

Hendrica Anita van der Meer – Veenstra, Kotstertille, 25 jaar organist

S. van der Berg, H.A. van der Meer – Veenstra, Kootstertille

Arie Live Bax, Soest, 34 jaar cantor en organist

A.L. Bax, Soest

Arie Vonk, Waddengemeente Texel, 25 jaar diverse functies

A. Vonk, Waddengemeente Texel

BRONS

toegekend aan:

Teus Sprangers, Almkerk, 16 jaar lid redactie kerkwijzer en lid zendingscommissie

Hendrik Derk Remmerts, Hattem, ruim 10 jaar koster

Dirk Hubert, Maassluis, 8 jaar kerkrentmeester

Jacob Pieter Montagne, Maassluis, ruim 8 jaar penningmeester

Rein Hendrik Pap, Maassluis, 8 jaar kerkrentmeester

D. Hubert, J.P. Montagne, R.H. Pap, Maassluis

Insignes van de

Protestantse Kerk in Nederland

ZILVER

toegekend aan:

Theo Albartus van Dalen, Amsterdam-Zuidoost, 25 jaar diaken

Theodora Ida Laura van Dalen-Rozijn, Amsterdam-Zuidoost, 25 jaar ouderling

T. A. van Dalen, T.I. L. van Dalen-Rozijn, Amsterdam-Zuidoost

Dick Hijweege, Hendrik Ido Ambacht, 30 jaar preekvoorzienaar

Antje Baalbergen- van Harten, Katwijk aan Zee, 33 jaar bezoekmedewerkster contactkring

Bastiana van Duijn – van der Plas, Katwijk aan Zee, 25 jaar bezoekmedewerkster contactkring

Elisabeth Jacoba Hartog, Katwijk aan Zee, 25 jaar medewerkster kinderveendienst

Hendrica Westerveld – de Krijger, Katwijk aan Zee, 40 jaar bezoekmedewerkster contactkring

E.J. Hartog, Katwijk aan Zee

Helena Geertruida Wielemaker, Katwijk aan Zee, 33 jaar bezoekmedewerkster contactkring

Sybrigje Gerda de Wilt – v.d. Kroef, Katwijk aan Zee, 40 jaar bezoekmedewerkster contactkring

Martinus van der Gaag, Maassluis, ruim 25 jaar beheren van de kerkradio en diaconale activiteiten

M. van der Gaag, Maassluis

Durk Monsma, Mantgum en Skillaerd, 25 jaar diverse functies

Onno Doorn, Zwartebroek, 25 jaar predikant

Gespecialiseerd in **restauratie** en
onderhoud van uw **kerkgebouw**

Kijk voor referenties en meer info op www.denhoed.nl

■ RESTAURATIE ■ ONDERHOUD ■ NIEUWBOUW

dekkerdrukwerken

hortensiastraat 10, 8903 JN leeuwarden
telefoon: (058) 233 00 00 www.dekkerdrukwerken.nl
u kunt nu ook via onze website bestellen, zie "webdrukkerij"

VOORDELIGE COLLECTEBONNEN

1,00	1,25	1,50	2,00	2,50	5,00
1,00	COLLECTEBONNEN				5,00

Nabben
klokkenservice

Velhorstweide 18
5709 MJ Helmond
Tel: +31 (0)6 55330003
web: www.klokkenservice.nl
e-mail: info@klokkenservice.nl

PARTNER VOOR UW:

LUIDKLOKKEN WIJZERPLATEN
TORENUURWERKEN KLOKKENSPELEN
VERGULDWERKEN ONDERHOUD EN ADVIES

Betrokken en Betrouwbaar

Lakerveld ingenieurs- & architectuurbureau BV
architectuur - instandhouding - onderhoud - bouwlabo

Noordzijde 95'
tel. 0183-582600

4225 PL Noordeloos
fax. 0183-581049

info@lakerveld-noordeloos.nl www.lakerveld-noordeloos.nl

NIEUWBOUW
RESTAURATIE
ONDERHOUD

Platinalaan 10
5234 GH 's-Hertogenbosch
Tel 073 641 29 51
Fax 073 642 50 55
www.pelsenvanleeuwen.nl
info@pelsenvanleeuwen.nl

Adviesbureau Kerkfusies

Notarieel jurist met veel ervaring, adviseert en begeleidt plaatselijke kerken in het notariële traject van vereniging (fusie) tot en met de notariële akte.

Info: mr. M.J. van Vliet-de Vos,
T: 071-5210272, 0625 020 352,
E: info@advieskerkfusies.nl,
www.advieskerkfusies.nl

RIDDER

LEIDERS EN
KOPERSLAGERS

A SKINS FOR BUILDINGS COMPANY

DE SPECIALIST IN ONDERHOUD EN RESTAURATIE

Ook kunt u bij ons terecht voor een vrijblijvende begroting t.b.v. een subsidieaanvraag.

Vestiging Ridder Noord:
Marowijne 41
1689 AR Zwaag

Vestiging Ridder Zuid:
Dommelstraat 31
5347 JK Oss

ACADEMIEGEBOUW UTRECHT

WWW.RIDDERLEIDERS.COM

INFO@SKINSFORBUILDINGS.COM

T +31 (0) 888 111 888

Dorpskerk Schipluiden

Een **goede verstaanbaarheid** in de kerk is niet altijd eenvoudig te realiseren. Door een veelheid aan akoestische factoren is het nodig een professionele en ervaren partner in te schakelen.

Schaapsound is dé leverancier op het gebied van kerkgeluids-installaties, projectie en videoapparatuur en moderne oplossingen voor de kerktelefoon.

Niet alleen door jarenlange ervaring in honderden kerken, maar ook door ons specialisme in het zelf ontwikkelen van hoogwaardige, innovatieve producten. **Zo kunnen we optimaal inspelen op uw specifieke situatie.**

schaapsound

Kaartenmakerstraat 18
2984 CB **Ridderkerk**
0180-41 46 00

Baileystraat 2a,
8013 RV **Zwolle**
038-785 19 77

Mussenberg 7
6049 GZ **Roermond**
0475-33 69 44

www.schaapsound.nl
info@schaapsound.nl

Donatus

het vertrouwde verzekeringsloket van A tot Z

Voor kerken en kerkelijke gebouwen heeft Donatus een aantal specifieke verzekeringsproducten ontwikkeld. Ook voor kerkelijke werkers in loondienst en kerkelijke vrijwilligers heeft Donatus verzekeringen op maat. Bijvoorbeeld:

- + aansprakelijkheid en rechtsbijstand
- + auto/verkeersschade
- + CAR-verzekering
- + inboedel/inventaris
- + kerkgebouwen, pastorieën en woonhuizen
- + kostbaarheden
- + milieuschade
- + monumenten
- + ongevallen vrijwilligers
- + orgels
- + verenigingsgebouwen
- + ziekengeld
(loondoorbetaling bij ziekte)
- + ziektekosten/zorgverzekering

Graag informeren wij u nader. Bel ons gerust voor een informatiefolder of een afspraak. Ook kunt u via onze website vrijblijvend een offerte aanvragen.

Donatus

Dé kerken- en monumentenverzekeraar

www.donatus.nl tel. 073 - 5221700

VERENIGING VOOR
KERKRENTMEESTERLIJK
BEHEER IN DE PKN

BELANGENBEHARTIGING • DIENSTVERLENING • KENNIS INSTITUUT

De Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer is de organisatie van beheerders in de Protestantse Kerk in Nederland. De VKB zorgt voor de belangenbehartiging en de dienstverlening voor haar leden.

Daarnaast is de Vereniging een kennisinstituut ten dienste van kerkrentmeesters en alle andere beheerders in de Kerk. De VKB beschikt daartoe over veel kennis en ervaring op het gebied van geldwerving, gebouwen en monumenten, beheer van begraafplaatsen, verzekeringen, enz.

De VKB weet wat er speelt in de kerk en in de wereld daar omheen. Zij weet wat kerkelijke gemeenten nodig hebben en zoekt daar betaalbare oplossingen voor. Protestantse gemeenten, Hervormde gemeenten, Gereformeerde kerken en Evangelisch-Lutherse gemeenten, maar ook externe relaties die binnen de doelstellingen van de Vereniging vallen, kunnen gebruik maken van de volgende diensten van de VKB:

- **MAATWERK IN VERZEKERINGEN:**
nu al ruim 6000 verzekeringen, ondergebracht bij Marsh/Mercer, voor WA, bestuurdersaansprakelijkheid, rechtsbijstand, ongevallen, fraude en beroving, vervanging van predikanten, zorg en inkomen, inkomensverzekeringen onder op maat gemaakte polisvoorwaarden en tegen uiterst scherpe premies.
- **STEUN BIJ GELDWERFING:**
al het materiaal voor de actie Kerkbalans (Nieuwe Stijl), eigen folders en brochures voor uw gemeente, advies voor de plaatselijke geldwerving.
- **ADVIEZEN VOOR BEHEERDERS:**
over kerktorens, orgels en kerkverwarming, belastingwetgeving en beheer van kerkelijke begraafplaatsen.
- **PUBLICATIES:**
handleiding voor kerkrentmeesters, modellen voor plaatselijke regelingen, overeenkomsten en tarieven.
- **ONDSCHIEDINGEN VOOR VRIJWILLIGERS:**
draaginsignes, legplaquettes en speldjes bij jubilea van kerkelijke medewerkers.

VKB - IN DIENST VAN DE KERK

Centraal Bureau Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer
in de Protestantse Kerk in Nederland
Nicolaas Maessingel 271D, 3311 KS Dordrecht
Postadres: Postbus 176, 3300 AD Dordrecht.
Telefoon: 078 - 639 36 66, Fax: 078 - 631 59 49
E mail: info@kerkrentmeester.nl
Website : www.kerkrentmeester.nl